

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava

Kaidi Kvatš

ÜHISÕPPE RAKENDAMISE REFLEKSIOONE PÄRNU WALDORFKOOLI ÕPETAJATE
KOGEMUSES

Lõputöö

Juhendaja: Külli Salumäe

huvihariduse lektor

Lubatud kaitsmisele:

(Juhendaja allkiri)

Viljandi 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	5
1.1. Ühisõppe käsitusi	5
1.1.1. Koostöine õppimine	5
1.1.2. Koostöös õppimine ja koostööpõhine õppimine	7
1.1.3. Ühisõppe rakendamise tugevused ja nõrkused	9
1.1.4. Ühisõpet soodustav õpikeskkond	10
1.1.5. Õpetaja roll ühisõppe juhtimisel ja suunamisel	12
1.2. WALDORFKOOLI PÕHIVÄÄRTUSED, ÕPPETÖÖ JA - KESKKOND	14
1.2.1. Pärnu Waldorfkool	14
1.2.2. Pärnu Waldorfkooli õppekava ja õppetöö	15
1.2.3. Pärnu Waldorfkooli õpikeskkond	17
1.2.4. Õpetaja roll ühisõppes waldorfkoolis	18
2. UURIMUSE METODOLOOGILISED LÄHTEKOHAD, METOODIKA JA ANALÜÜS	20
2.1. Metodoloogilised lähtekohad	20
2.2. Metoodika: valim, tunnivaatlus ja poolstruktureeritud intervjuu	21
2.3. Andmete analüüs	22
2.3.1. „Soojendusvestluse plokk“ analüüs	24
2.3.2. Teemaatilise ploki „positiivne vastastikune sõltumine“ analüüs	24
2.3.3. Teemaatilise ploki „näost-näkku kommunikatsioon“ analüüs	25
2.3.4. Teemaatilise ploki „individuaalne ja grupivastutus“ analüüs	26
2.3.5. Teemaatilise ploki „koostööoskuste õpetamine“ analüüs	28
2.3.6. Teemaatilise ploki „grupi areng“ analüüs	29
2.3.7. Teemaatilise ploki „õpetaja arvamus ühisõppimise rakendamise vajalikkusest Pärnu Waldorfkoolis“ analüüs	31
2.4. Arutelu ja järeldused	32
KOKKUVÕTE	35
KASUTATUD KIRJANDUS	37
Lisa 1: Tunnivaatluse kava	40
Lisa2: Intervjuu kava	41
SUMMARY	47

SISSEJUHATUS

Koostööoskust peetakse üheks 21 sajandi põhioskuseks, mis annab tõuke õpikäsituse muutumiseks elulähedasemaks ja sotsiaalseid oskuseid toetavaks. Koostööoskus ning suhtlusoskus on õppimisel väga olulised tegurid. Need annavad õpilasele võimaluse väljendada omi ideid ja mõtteid, neid selgitada ning teineteist õppetöös aidata.

Tänases õpikeskkonnas tegelevad õpilased aktiivselt nii õppimise kui üksteisega suhtlemisega. Tänapäeval konkureerivad õpetajad televisiooni, videomängude ja igasugu huvipakkuva tehnoloogiaga. Ootused, et lapsed õpivad passiivselt, ei ole reaalne (Slavin, 2010). Ühisõpe on kujunenud tõsiseltvõetavaks alternatiiviks traditsioonilisele õpetamisviisile (ibid).

Maie Kitsing (2008) tuletab meelde, et põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava rõhutab vajadust luua koolis tingimused õpilase kujunemiseks ettevõtlikuks, probleeme lahendada oskavaks, kõrge enesedistsipliiniga koostööaltiks ja iseseisvaks inimeseks.

Põhikooli Riiklik Õppekava (2011) propageerib koostöö- ja projektipõhist õppimist ja ainete lõimimist igal võimalusel. Sotsiaalse pädevuse all on peetud oluliseks teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides, neid aktsepteerides ning arvestades erisusi suhtlemisel. Samuti märgitakse suhtluspädevuses suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitada ja põhjendada. Samas on märgitud, et õpetaja olulisim ülesanne on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni. Õppekava üldosa (§ 4) näeb kooli lõpetanud inimest ettevõtliku ja õpitahtelisena, kes on avatud enesearendamisele, elab inimväärikalt, tunneb end vastutavana oma elukäigu eest ning tuleb toime muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas. Tuginedes eelnevale on ühiskonna ja lastevanemate suured ootused koostööisele õppimisele igati põhjendatud.

Oma seminaritöö „Lastevanemate koolivalikut mõjutavad õppe- ja kasvatuskeskkonna väärtused Pärnu Herbert Hahni Kooli näitel“ (Kvatš 2016) tulemustest lähtuvalt järeldasin, et lapsevanemad peavad koostöist õppimist oluliseks ja avaldavad oma kriitilisust, et see niimoodi ei toimu. Pidasin oluliseks edasi uurida, kui oluliseks ja kuidas hindavad Pärnu Waldorfkooli õpetajad ühisõppe rakendamist oma töös?

Üks Waldorfkoolide eesmärk on õppimine vastastikuse koostöö ja abistamise kaudu.

Käesoleva töö **teema** on „Ühisõppe rakendamise refleksioone Pärnu Waldorfkooli õpetajate kogemuses“.

Uurimustöö **probleem**: Kuidas reflekteerivad õpetajad ühisõppe rakendamist õppetöös?

Antud töö **eesmärk** on anda ülevaade Pärnu Waldorfkooli õpetajate refleksioonides avalduvatest ühisõppe tugevustest ja nõrkustest ning ühisõppe vajalikkusest waldorfkoolis? Eesmärgi saavutamiseks töötasin teemakohase kirjandusega, viisin läbi Pärnu Waldorfkooli 5 õpetaja tundides tunnivaatlused ning intervjueerisin neist kolme.

Uurimisküsimused:

1. Millised on õpetajate arvates ühisõppe tugevused?
2. Millised on õpetajate arvates ühisõppe nõrkused?
3. Milline on õpetaja arvamus ühisõppe rakendamise vajalikkusest Pärnu Waldorfkoolis?

Lõputöö koosneb sissejuhatusest ning kahest osast mis omakorda on jaotatud alapeatükkideks. Esimeses peatükis toon kõigepealt välja töös kasutatavate mõistete definitsioonid. Annan ülevaate ühisõppe olemusest ja waldorfpedagoogikast. Lõputöö teises osas kirjeldan uurimuse läbiviimist: populatsiooni, valimit, kasutatud uurimismeetodit ning uurimuse läbiviimise protsessi. Toon välja uurimistulemused ning teostatud uurimusest tulenevad järeldused.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1. 1. Ühisõppe käsitlusi

Ühisõppe vorme on erinevaid, kuid ühise nimetajana võib tuua välja, et kõikides töötavad õpilased väikestes gruppides või meeskondades, et aidata üksteist akadeemiliste ainete omandamisel. Ühisõpe (*co-operative learning*) täiendab tavaliselt õpetaja antud juhtnööre, võimaldades õpilastel omavahel arutada õpetajalt saadud teavet või rakendada praktilisi oskusi. Ühisõpet on kasutatud ja uuritud igas õppeaines erinevatel haridustasemetel (Slavin, 2010).

Ühisõppe pakub praktilist lähenemist sotsiaalselt põneva ja kaasava klassiõppe rakendamisel, mis aitaks õpilastel omandada traditsioonilisi teadmisi ning arendada loomingulisi ja interaktiivseid oskusi – vajalikud tänapäeva majanduse ja ühiskonna jaoks (Slavin, 2010). Kõik ühisõppe meetodid lähtuvad ideest, et õpilased töötavad üheskoos ja vastutavad nii teineteise kui enda õppimise eest (ibid).

Rääkides ühisõppest on kasutusel erinevad mõisted nagu koostöine õppimine, koostöös õppimine, koos õppimine ja koostööpõhine õppimine, mida kasutatakse tihti sünonüümidenä ning ühtse definitsiooni kokkuleppimine on keeruline, kuna tegemist on laiahaardelise ja mitmeid tegevusi väljendava terminiga.

1.1.1. Koostöine õppimine

Slavin (2010), samastades **koostöise õppe** ühisõppega, leiab, et koostöine õppimine pakub tõestatud lähenemist sotsiaalselt põneva ning kaasava õppimise rakendamiseks, mis aitab õpilastel õppijatel omandada nii akadeemilisi teadmisi kui arendada loovaid ja sotsiaalseid oskusi, mida tänapäeva ühiskond ootab. Roschelle&Teasley (1995) defineerivad koostöist õppimist järgnevalt: „Koostöö on koordineeritud ja sünkroonne tegevus, mis on tingitud järjepidevast katsest konstrueerida ja säilitada ühist arusaama probleemist” (Slabina 2017 järgi). Panitzi (1996) järgi on koostöine õppimine filosoofiline lähenemisviis, mille keskmeks on suhted ja eluviis, kus isikud vastutavad oma tegude, sh õppimise eest ning respektierivad kaaslaste võimeid ja panust. Koostöise õppimise korral on tegu jagatud võimuga (Slabina 2017 järgi). Koostöise õppimise eelduseks on konsensuse poole liikumine võistluslikkuse ning end paremaks pidamise asemel.

Koostõise õppimise protsess (collaboration) tähendab koostööd ideede tasandil – pikaajaline ühine jõupingutus ühise tähendusvälja loomiseks, mille põhituum ei seisne mitte individuaalsete ideede summas, vaid ühiselt loodud ideedes, koostöös väljatöötatud tulemustes. Koostõise õppimise protsess ei ole niivõrd orienteeritud lahendusele kui ühisele teadmiste konstrueerimisele ja iga grupi liikme individuaalsele kasule, mis protsessi käigus sünnib (Renkl & Atkinson, 2007, Slabina 2017, lk 49 järgi).

Koostõise õppimise **tunnused** (Slabina 2017, lk 51, viidatud Johnson ja Johnson 1989) on:

1. **Positiivne vastastikune sõltumine** (positive interdependence) - tulemus sõltub igaühe õnnestumisest, igaüks annab oma unikaalse panuse nii teadmiste konstrueerimisse kui grupidünaamikasse. Õpetajad võivad vastastikust sõltumist struktureerida näiteks ühiste eesmärkide väljatöötamisega, ühiste preemiatega, ühiste vahendite pakkumisega, rollide määramisega.
2. **Näost-näku kommunikatsioon** (*face-to-face interactions*) – õppijad soodustavad teineteise õppimist üksteist aidates, jagades ja pingutusi tunnustades. –üksteisele oma mõtete väljendamise oskus
3. **Individuaalne ja grupivastutus** (individual and group accountability) - grupp vastutab ühiste eesmärkide saavutamise eest ning iga grupi liige vastutab oma panuse andmise eest. Igale õppijale tuleb anda individuaalset tagasisidet, toetamaks tema isiklikku arengut.
4. **Koostööoskuste õpetamine** (*appropriate use of social skills*) – õppijad peavad samaaegselt tegelema sisutöö ja grupitööga. Koostõiseks õppimiseks vajalikke sotsiaalseid oskusi (juhtimine, otsustamine, usalduse saavutamine, suhtlemine ja konflikti lahendamine) tuleb õpetada sama eesmärgipäraselt kui akadeemilisi teadmisi.
5. **Grupi areng** (group processing) - grupi liikmed reflekteerivad eesmärkideni jõudmist ning analüüsivad pidevalt oma rühma efektiivsust.

1.1.2. Koostöös õppimine ja koostööpõhine õppimine

Koostöös õppimine on väga populaarne, sest koolides on hakatud mõistma, et õpilaste individuaalsus ja võistlushimu tekitab neile tulevikus tööturul raskusi, eriti seal, kus vajalikuks eelduseks on koostööoskus, vahendab Madli-Maria Naulainen (2011).

Koostöös õppimine (*cooperative learning*) on kaks või enam ühise eesmärgi nimel töötavat õppijat, kes õpivad üksteiselt samavõrra kui juhendajalt, et jõuda ühiselt konstrueeritud uue teadmiseni (Connolly, 2008; Daines & Graham, 1988, Kollo 2011 järgi).

Koostöös õppimine on seotud grupis õppimisega ja selles ilmneva grupidünaamikaga, sest õppimine toimub õppijate vahel suheldes ja vastastikmõjus, mille tulemusel võivad õppijad saavutada koostöö ja kujuneda sõbrussuhted ning avaldada mõju õppimisele. Koostöös õppimine toimub kui avalduvad kõik koostöös õppimise põhitegurid nagu positiivne vastastikune sõltuvus, individuaalne vastutus, otsene suhtlemine ja interpersonaalsed ning väikeses grupis töötamise oskused (Muskat, 2013) . Koostöös õppimisel on ka mõju õppimisele, sest õpitakse üksteisega suheldes, arutledes, seoste kaudu ja üksteist täiendades, teadmisi laiendades ning rakendades (ibid).

Koostöös õppimine on oluline, kuna eeldab iga grupiliikme aktiivset suhtlemist ning osalemist, mistõttu kujunevad õppijatel mitmekülgsed oskused ja pädevused (Van den Bossche, Gijsselaers, Segers & Kirschner, 2006, Muskat 2013 järgi). Teiste õppijatega suhtlemine koos teadmiste omandamisega tõstab enesekindlust ning arendab muuhulgas ka koostöö- ja suhtlemisoskusi (ibid).

Koostöös õppimisel on lisaks individuaalsele vastutusele (õppida määratud materjali) vastutus väikese õppegrupi liikmete ees (kõik õppegrupi liikmed õpivad), mistõttu õppegrupi liikmetevaheline interaktsioon, vastutus ning õppeprotsessi kaasatus erineb koostöös õppivas õppegrupis võrreldes haridusasutuses ühes klassis või kursusel õppivatest õppijatest moodustatud õppegrupiga (Valgmaa & Nõmm, 1995, lk 34). Koostöös õppimine suurendab õppija kaasahaaratust õppeprotsessi, tugevdab positiivseid hoiakuid ning arendab kriitilist mõtlemist (ibid), sest koostöös õppivas õppegrupis arenevad sotsiaalsed- ning koostööoskused, mis suurendab õppijatevahelist interaktsiooni ning iga õppija aktiivset osalemist.

Koostööpõhine õppimine (collaborative learning), on süsteem, kus kaks või enam osapoolt teevad koostööd õppimise protsessis, et jagada ja panustada igatühe arusaama konkreetsest teemast ja sooritada edukalt etteantud ülesanne ühisel teel (Naulainen 2011).

Võimalusi koostööpõhiseks õppeks on palju. Õpetaja saab luua tunni koostöö õpetamise enda pärast, on suur valik meeskonnatöö mängu ja tegevusi klassiruumis kasutamiseks, mis paneb õpilased ühiselt mingeid ülesandeid sooritama. Teised ülesanded on ehitatud mingi kindla aine või teema ümber (Slavin 2010, lk 48).

Teisedki ühisõppe õppimise mudelite ja strateegiate arendajad on välja toonud mitmeid erinevaid komponente, mis ühiselt õppimist iseloomustavad: õpetaja poolt määratud väike vastastikku sõltuv grupp; näost-näku suhtlemine; läbimõeldult struktureeritud tegevused, mis viivad saavutatud sihini; iga grupiliikme individuaalne vastutus; hindamisstrateegiad, millesse on kaasatud nii õpetaja kui õpilased ning meeskonna arengu jälgimine.

Sünergia, mis tekib koos õppimisest ja ümbritseva keskkonna kaasamisest õpilase õppija-ellu, toetab tulemuslikku õppimist ja enda seose tunnetamist ümbritsevaga. Tuleb õppida üksteise tööd toetama (Uutsalu 2013, lk 26).

Koostöös õppimisel ja koostööpõhisel õppimisel määratletakse grupis rollid, kuid erisusena võib esile tuua, et koostööpõhises õppimises on grupiliikmetel vähem rolle (Muskat 2013, lk 10).

Pille Mänd on defineerinud oma magistritöös (Johnson & Johnson 1994; Byrd, 2009; Felder & Brent, 2007; Dooly, 2008 järgi) mõiste *cooperative learning* kui koostöös õppimine ja mõiste *collaborative learning* kui koostööpõhine õpe. Koostööpõhine õppimine on koos töötamine ühiste eesmärkide saavutamiseks. Koostööpõhist õpet nimetatakse mitmeti: koos õppimine, ühisõpe, meeskondadepõhine õpe, grupitöö ja grupis õppimine. Koostööpõhine õpe (*collaborative learning*) ja koostöös õppimine (*cooperative learning*) kattuvad küllaltki suurel määral ning sageli peetakse neid sünonüümideks. Sellegipoolest on koos õppimisel ja koostööpõhisel õppel üksikud erinevused. Matthews, Cooper, Davidson & Hawkes 1995 (Mänd 2014 järgi) toovad välja koos õppimise ja koostööpõhise õppe erinevused tabelis 2.

Tabel 1. Koos õppimise ja koostööpõhise õppe erinevused

KOOS ÕPPIMINE	KOOSTÖÖPÕHINE ÕPE
Õpilastele õpetatakse sotsiaalseid oskusi.	Õpilastel on olemas vajalikud sotsiaalsed oskused, mida arendatakse ja millele tuginedes jõutakse püstitatud eesmärgini.
Õpetaja vaatleb, kuulab ja vajadusel sekkub.	Õpilased juhivad oma tegevust. Õpetajale suunatud küsimuste korral abistab ta vastuste leidmisel.
Tunni lõpus esitatakse töö hindamiseks.	Säilitatakse mustandid, et hiljem kogu töö lõpule viia.
Õpilased hindavad individuaalset ja grupitööd.	Õpilased hindavad individuaalset ja grupitööd.
Igal grupiliikmel on kindel roll.	Kõik õpilased organiseerivad ja panustavad töösse.

Mänd (2014) esitab tabeli (vt tabel 1) koos õppimise ning koostööpõhise erinevustest kus on näha suuri kattuvusi kuid ka mitmeid erinevusi, kus tuleb ka välja, et koos õppimise eesmärk on sotsiaalsete oskuste õppimine, kuid koostööpõhise õppimise eelduseks on sotsiaalsete oskuste olemasolu.

Koos õppimise ja koostööpõhise õppe baas on konstruktivistlik õpikäsitlus, kus mõlemal juhul on teadmised konstrueeritud õpilaste poolt. Õpilased on aktiivsed ega saa teadmisi ainult õpetajat kuulates (Dooly, 2008; Mänd 2014 järgi).

Lõputöös on kasutatud **ühisõpet** sünonüümina koostõisele, koos ja koostöös õppimisel.

1.1.3. Ühisõppe rakendamise tugevused ja nõrkused

Ühisõppe meetodeid on hinnatud kui alternatiivi tänapäeval kasutatud traditsioonilisele õpetamisviisile. Õpilastele meeldib koos õppida ja nad tunnevad end edukamana ainetes, mida õpetatakse ühisõppe meetodit kasutades (Slavin.2010. Lk 4). Mis puudutab saavutusi, siis

tulemused sõltuvad suuresti sellest, kuidas ühisõpet kasutatakse. Slavin (2010) väidab tuginedes Rohrbeck`ile ja Webb`ile, et ühisõppe edukus sõltub kahest võtmetegurist: grupi eesmärgid ja individuaalne vastutus. Grupi edukus peab sõltuma iga grupiliikme individuaalsest õppimisest, panusest.

Koostöös õppimise väljakutseteks õppijatele on koos õppimist alustava väikese õppegrupi moodustamine, ülesande eesmärgi püstitamine või toimetulek keerukate grupidünaamikatega (Muskat, 2013). Samas edendab koostöös õppimine õppijate pikaajalist suhet, sisemist motivatsiooni ja eduootusi, loovat mõtlemist, õppimiskogemust ning positiivset suhtumist ülesannetesse ja õpikeskkonda (ibid).

Mõnes ühisõppevormis õpivad õpilased koos ainult selle pärast, et lahendada ülesanne või leida probleemile vastus. Selliste meetodite puhul, ei ole hästi edasijõudnud õpilastel mõtet kaotada aega teistele seletamisega või arvamuse küsimusega vähem edasijõudnutelt. Kui grupi ülesandeks on pigem midagi teha kui õppida, siis vähem edasijõudnud õpilaste kaasamine võib näida takistusena ja mittevajaliku panusena. Sellises olukorras võib olla lihtsam anda üksteisele vastuseid kui seletada üksteisele lahti põhimõisteid ja teadmisi. Vastupidiselt, kui grupi ülesandeks on kindlustada, et iga grupiliige õpiks midagi, siis on iga grupiliikme huvides leida piisavalt aega, et oma kaaslastele põhimõisteid seletada. Uuringud õpilaste käitumise kohta koostöögruppides toovad välja, et just need õpilased võidavad ühisõppest, kes annavad ja saavad väljatöötatud seletusi. Vastuste andmine ja saamine ilma lahtiseletamata on pigem negatiivselt seotud õpitulemusega. Grupi eesmärgid ja individuaalne vastutus motiveerivad õpilasi andma seletusi ja suhtuma üksteise õppimisse tõsiselt (Slavin 2010, lk 4).

Teadlased on ühel meelel ühisõppe positiivse mõju suhtes õpilaste õpitulemustele. Samas puudub üksmeelne kinnitus selle kohta, miks ja kuidas ühisõpe mõjutab õppimistulemusi ning mis tingimustel see mõju aset leiab (Slavin 2010, lk 4).

1.1.4. Ühisõpet soodustav õpikeskkond

Õppimine on elukestev tegevus. Kui laps on väike, teevad enamasti lapsevanemad kõik, et pakkuda talle turvalist kasvukeskkonda. Sama soovivad nad leida ka koolist, kuhu nad oma lapsed saadavad. Leian, et tõhus õppimine ning õpilaste igakülgne isiksuslik areng saab toimuda kõige

edukamalt keskkonnas, mis nende arenguvajadusi arvestab ja loodavate võimalustega toetab (Kvatš, 2015).

Eesti Vabariigi põhikooli ja gümnaasiumiseadus (2010) § 4 ütleb, et ülesanne on luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihuvi ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus).

Kool, koolipidaja ning riik vastutavad, et õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslus arendaks ning julgustaks noort huvituma ja arenema (Haridus- ja Teadusministeerium). Koostöös õppimist soodustava õpikeskkonna juures tuleks tähelepanu pöörata võrdselt nii vaimsele, füüsilisele kui ka sotsiaalsele õpikeskkonnale.

Füüsilise õpikeskkonna moodustavad õppimisel sellised füüsilised tingimused nagu õpperuumi kujundus, sisustus, õppe- ja töövahendid, valgustus, õhutus, akustika, temperatuur, istekohtade paigutus jms. Õpikeskkonna laiendamine väljaspoole klassiruumi pakub võimalust tutvuda erinevate ametitega ning annab kogemuse erinevatest töödest ehedas keskkonnas.

Füüsilist keskkonda kujundades jälgib kool, et ruumid, sisseseade ja õppevara oleks esteetilise väljanägemisega ning, et ruumide sisustus oleks turvaline, vastates tervisekaitse- ja ohutusnõuetele.

Sotsiaalse õpikeskkonna moodustavad need sotsiaalsed tegurid, mis tulenevad õppijate omavahelistest ja õppijate ning õpetajate vahelistest suhetest. Üheks väga oluliseks faktoriks lapse sotsiaalse ja vaimse arengu puhul on vaba ja usaldav dialoog pere ja õpetaja vahel. Lapse üldise arengu ja tema individuaalse eluloo tundmaõppimine ning teda vahetult ümbritseva sotsiaalse konteksti tundmine, nagu seda on kodus, või koolis toimuv, on nii lapsevanemale kui ka õpetajale töös lapsega suureks abiks ning loob turvatunde kõigi kolme osapoole vahel (Kvatš 2015).

Waldorfkoolide eesmärgiks on õppimine vastastikuse koostöö ja abistamise kaudu, kus taiplikumad õpilased abistavad nõrgemaid. Nii õpivad nad rohkem, kui neil on võimalus aeglasematele õpilastele midagi selgitada ja viimased õpivad paremini, kui nad ei ole sõltuvad ainult õpetaja seletustest. Vahetunnis toimub samuti õppetöö, kuid teisel tasandil, nimelt vanusegruppide vahel. Vanemad õpilased on noorematele eeskujuks (Keller 2011, lk 145).

Vaimse õpikeskkonna moodustavad psühholoogilised tegurid, mis õppimist mõjutavad. Nendeks on õppija varasemad õpikogemused, positiivsed ja negatiivsed emotsioonid, motivatsioon, tähelepanu ja meeltetaju.

Heatahtlikkus, lubadustest kinnipidamine, heaskne suhtumine, imestamise oskus ja andeksandmine toetab parimal moel arengut ja intellektuaalset pingutust nõudva kultuuriruumi loomist tunnis (Neeme). Koostöö eelduseks on head suhted, mis põhinevad eneseregulatsioonile ja eneseusaldusele tugineval kuulamisoskusel. Õpetaja peab lisaks headele esinejatele kindlasti tunnustama ka õpilasi, kes kuulata oskavad. Hea kuulaja tõstab kaaslase eneseväärtusetunnet, loob usaldussuhte, on lugupidav ja heasoovlik (ibid).

1.1.5. Õpetaja roll ühisõppe juhtimisel ja suunamisel

Õppeprotsessi suunamisel ja oskuslikul juhtimisel on ühisõppes õpetajal suur roll. Siin on suur osatähtsus nii õppekeskkonnal, -meetoditel, kui õpetaja enda isikuomadustel. Suur roll on teadmiste ja oskuste kooskõlal, julgusel jagada vastutust ja kuulata.

Koostöine tund toimib diskussioonina, kus kõik osapooled peavad endasse vaatama ja ühisosa leidma. Muus osas tuleb õpetajal ja õpilastel olla salliv ja avatud, ent mõnikord peab õpetaja kooli väärtusi silmas pidades ka piire kehtestama (Neeme, lk 3). Koostöist tundi iseloomustab tasakaalustatus, jagatud vastutus ja partnerlus, sest nii õpilased kui õpetaja on teadlikud ja aktiivsed õppimisprotsessi koosloojad. Õpilased ei tee õpetajaga koostööd, kui õpetaja ei tee õpilastega koostööd. Õpilased teevad koostööd, kui saavad hästi aru, mida neilt nõutakse, millised on kokkulepped ja milline on eeldatav tulemus. Õpilased on valmis vaeva nägema, kui nad tajuvad, et õpetaja on innustav ja heatahtlik ning pingutab tunni õnnestumise nimel. Koostöö tekkimiseks saab õpetaja luua usaldusliku õhkkonna ja vähendada otsustavalt oma kõneaega (Neeme, lk 4).

Adekvaatse enesehinnanguga õpilane on koostöövalmis, talle pakuvad huvi väljakutseid esitavad ülesanded, ta aktsepteerib oma partnerite, sh õpetaja erinevaid ideid ja tegutsemisviise. Õpetaja, kes oma õpilast usaldab ja austab, suudab panna õpilasi ennast ületama (Neeme, lk 5). Õpetajal on õpilase arengu toetajana suured võimalused: ta saab abistada õpilast mõistlike eesmärkide püstitamisel, edu ja ebaeduga toimetulemisel.

Koostöös õpetamise juures seisab õpetaja silmitsi ka teatud raskustega. Õpilaste hindamine on koolisüsteemis eelkõige individuaalne, mitte grupipõhine, seetõttu võib tekitada probleeme eduka

ja kesisema projekti hindamine, kus õpilaste koostöö on üheks osaks ülesandest. Koostööpõhine õppimine võib vahel ka ebaõnnestuda, kui mõnest ülesande lahendamisest tekib tüli või konflikt, mis jätab õpilase negatiivsete emotsioonidega oma klassikaaslaste suhtes (Naulainen 2011).

Probleemide puhul on õpetajal võimalik riske oluliselt vähendada või hajutada. Õpetaja võib lasta õpilastel end grupisiselt ise hinnata, sealjuures hinnatakse grupitöö efektiivsusse tulemusse panustamist. Iga õpilane saab lõpuks hinde vastavalt grupiliikmete hinnangule ning tulemuse üldisele kvaliteedile. Kui tekib konflikte, saab õpetaja suunata õpilased maha istuma ja rääkima sellest, mis vaidluse või konflikti põhjustas ja miks nad negatiivseid emotsioone kogesid, ülesandest kujuneb konflikt-situatsioonile lahenduse leidmine, siis ununeb ka negatiivne kogemus ja õpitakse hoopis mõistma oma käitumist (Naulainen 2011).

1.2. WALDORFKOOLI PÕHIVÄÄRTUSED, ÕPPETÖÖ JA - KESKKOND

1.2.1. Pärnu Waldorfkool

Pärnu Waldorfkool tegutseb waldorfpedagoogika alusel, mille õppe ja kasvatuse üldeesmärk on vaba, tervikliku, isikupärase, vastutus- ning tegutsemisvõimelise isiksuse kujunemise võimaldamine. Koolielus järgitakse päeva-, nädala-, kuu- ja aastarütmi ning põhiaineid (emakeel, matemaatika, vormijoonistus) käsitletakse 3-4 nädalaste epohhide (perioodide) kaupa.

Kool avas Herbert Hahni Kooli nime all 1. klassi 2013. aasta sügisel Kooli tn 11 majas. 2015. a sügiseks jäi Kooli tänava maja väikeseks ja koliti avaramatesse ruumidesse Ringi nt 10.

2016/2017 õppeaastast tegutseb kool Pärnu Waldorfkooli nime all. 1.-4. klassis on kokku 65 õpilast, kellest 4 on koduõppel.

Kool kasvab edaspidi iga õppeaasta algul ühe klassikomplekti lisandudes 9-klassiliseks põhikooliks (Pärnu Waldorfkool).

Kuidas inimest paremini tundma õppida ja kuidas kulgeb tema areng kasvatajate hoolde usaldatud aastate jooksul – see on iga pedagoogika keskne küsimus (Keller 2011, lk 33). Igal koolil on omad tõekspidamised ja väärtused, mida auga järgida.

Waldorfkooli põhiväärtused on (Käsiraamat, lk 4):

- turvaline ja lapsesõbralik koolikeskkond;
- lapse ealisi iseärasusi arvestav õppekava;
- lapse individuaalsetest võimetest lähtuv õppe-kasvatustöö;
- põhiainete ja kunstilis-praktiliste ainete tasakaal õppetegevuses;
- õppeainete omavaheline integratsioon;
- õpetajatevaheline koostöö ja kollegiaalne juhtimine;
- hea koostöö lastevanematega.

Kooli õppe- ja kasvatustööd teostab kogu pedagoogiline kollektiiv, kes toimib koostöoliselt ja professionaalselt. Koolikogukonna südameks on õpetajate kolleegium (Herbert Hahni Kooli

Õppekava 2013, lk 6). Waldorfkoolis lähtutakse põhimõttest, et lapsi kõige otsesemalt mõjutav kasvatustegur on täiskasvanu eeskuju.

Waldorfkool eeldab kodu ja kooli tihedat koostööd. Õpetuse ja kasvatuse terviklikkuse ning kvaliteedi tagavad õpetajatevaheline pedagoogiline koostöö ning kooli ja kodu üksteisemõistmine ja koostöö. Koostöö toimub vastavalt vajadusele, selle regulaarseteks vormideks on iganädalane pedagoogilise kolleegiumi koosolek ja igal õppeveerandil toimuvad klassi lastevanemate koosolekud (ibid, lk 8).

1.2.2. Pärnu Waldorfkooli õppekava ja õppetöö

Õppekava määratleb koolis antava õpetuse ja kasvatuse eesmärgid ning sisu, õpetus- ning kasvatustegevuse üldise korralduse ja metoodilised põhimõtted (Herbert Hahni Kooli Õppekava 2013, lk 4).

Pärnu Waldorfkooli õppekava tugineb Eesti Vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade Ühenduse poolt väljatöötatud waldorfkoolide tuumõppekaval ja Põhikooli riiklikul õppekaval (Pärnu Waldorfkool).

Waldorfkooli õppekava rakendamisel toetutakse *kolmele peamisele põhimõttele* (Sügis 2011):

- kõik peab lähtuma inimesest;
- kognitiivseid teadmisi vahendavad ained on võrdväärsed praktiliste ja kunstiliste ainetega;
- õpetus peab olema võimalikult elulähedane.

Waldorkooli õppekava erineb teiste koolide õppekavast eelkõige metoodika poolest ning sellest, kuidas ained on omavahel tervikuks seotud. Tervikuks sidumine käib nii õppesisu kui ka õpetaja, kui inimese kaudu. Tähtis on kooli õppetööd läbiv kindel rütm, mis on oluline nii päeva, nädala, kuu kui ka aasta lõikes. Esimeses klassis on päeva pikkuseks 4 tundi. Koolipäevad algavad peatunniga mis kestavad 1,5-2 tundi. Peatund koosneb kolmest osast: rütmiline osa, tööosa ning jutustav osa. Algastmel on tunni algus- ja lõpuosal suurem osakaal ning aimest tulenev tööosa on laste jõudluse tõttu väiksem.

Rütmiline osa kaasab ja mõjutab lapse tahet. Rütmiline osa läheb sujuvalt edasi tööosasse, kus lastel tuleb aktiivsemalt oma pea tööle panna. Tööosa on teatud mõttes teadmiste sissehingamine

ja oleks tark lõpetada tööosa väljahingamisega näiteks mõne liikuva mängu abil. Pärast liikumist jaksavad lapsed taas end koguda, et süveneda ja keskenduda muinasjutu kuulamisele tunni jutustavas osas (Käsiraamat Waldorfkooli lapsevanemale 2010, lk 10-11). Klassiõpetajal, kes 1.-8. klassini õpetab võimalikult paljusid aineid, on ülesandeks kõik eelnev tervikuks siduda.

Kõikide õpilaste kaasamist põhikoolieas võimaldavad mõtlemist, tundeid ja tahtetegevust ühendav õppeprotsess, jõukohased diferentseeritud ülesanded, klassi tervikkoosseisu osalemine kunstiliste etteastete harjutamisel ja esitamisel: kuupeod, kooli tähtpäevad, klassi näidendid (Herbert Hahni Kooli Õppekava 2013, lk 7).

Waldorfkooli pedagoogika ülesandeks vanuses 7-14 on käsitleda õppeaineid ja tundide jaotust nii, et õpilase mõtte, tunne ja tahe üksteisega dünaamiliselt seotuna rakendust leiaksid. Sellel põhineb waldorfpedagoogika meetodika ja didaktika (Herbert Hahni Kooli Õppekava 2013, lk 5). Mõtlemist, tunnet ja tahet arendavate meetodite mitmekülgne kasutamine arendab võrdväärselt üldpädevusi.

Waldorfpedagoogikas rajaneb mõtlemise areng eelnevatele tegevuslikele ja elamuslikele kogemustele. Kogu põhikooliea jooksul arendatakse mõtlemisoskust sellest lähtuvalt. Eesmärgiks on, et õpilased kooli lõpetades oskaksid rakendada kogu mõtlemise skaalat alates fantaasiarikkast kujundlikust mõtlemisest kuni puhtloogiliste järeldusteni (ibid, lk 10).

Kõik kunstiharjutused – värvide, vormide, helide ja kunstipärase sõna maailma sisseelamine - koolitavad ja arendavad tundeelu. Tahe areneb käsitöö- ja kunstiainete harjutavas õppimises, liikumistundides ja praktilisi töid sisaldavates õppeainetes, ühisprojektides ja matkadel, samuti kõikides õppetegevustes, mis nõuavad järjepidevat harjutamist ja mälu rakendamist. Noor inimene õpib tahet rakendama mitte otseseid tegutsemisimpulsse või tundemeelolusid järgides, vaid mõtlemisele toetudes (ibid, lk 9).

Pärnu Waldorfkool töötab tunniplaaniga, mis on rütmiline, harmooniline ja tervislik. Perioodõppega alustatakse esimesest klassist, see võimaldab põhjalikumat ainesse süvenemist nii õpilastele kui ka õpetajatele. Regulaarset harjutamist nõudvad ning kunstilis-praktilised ained esinevad iganädalaste ainetundidena. Tunniplaanis paigutatakse teoreetilised, uue materjali omandamist nõudvad õppeained päeva algusesse, kordavale harjutamisele ning tegevusele suunatud ained koolipäeva teise poole. Kõikides vanuseastmetes on terviklikus proportsioonis nii intellektile suunatud kui kunstilis-praktilisi aineid. Rakendatakse ainetevahelist integratsiooni ja projektõpet (Herbert Hahni Kooli Õppekava 2013, lk 8).

1.2.3. Pärnu Waldorfkooli õpikeskkond

Waldorfkooli füüsiline õpikeskkond ning selle elemendid kujundatakse taaskasutust ja loodussäästlikke valikuid rakendades. Selline printsiip loob koolist koduse ja tervisliku õhkkonna ning paneb lapsi märkama ja väärtustama ümbritseva otstarbekust ja taaskasutusvõimalusi. Tuginedes Rudolf Steineri soovitudele ja värvide mõjule laste arengule on värvitud esimese kolme klassiruumid Pärnu Waldorfkooli punase varjundiga. Esimeses kooliastmes õpikuid ei kasutata, vaid õpilastel on kasutada suureformaadilised valged vihikud, kuhu õpilased vahakriite kasutades oma ülesanded teevad ning plokkflöödid, mida muusikatundides musitseerimiseks kasutatakse. Kehalise kasvatus tunde toimuvad enamasti õues ja õpilastel on võimalik kasutada suusaradu, ujulat ja erinevaid spordivahendeid (Pärnu Herbert Hahni õppekava, lk 30).

Füüsilist keskkonda kujundades jälgib kool, et ruumid, sisseseade ja õppevara oleks esteetilise väljanägemisega ning, et ruumide sisustus oleks turvaline, vastates tervisekaitse- ja ohutusnõuetele.

Kooli- ja klassikollektiivis luuakse võimalused sotsiaalseks arenguks, milles nähakse oskust igapäevast panusest lähtudes koos toimida ning tegutseda ühise eesmärgi nimel. Igas õppeaines leidub võimalusi kuidas õpetada sotsiaalse koostöö meetodeid kasutades. Tavapärase numbrilise hindamise puudumine, klasside ühisesinemised kuupidudel, klassi ühistööd, matkad ja näidendid ning kasutatav metoodika soodustavad erinevate võimete pinnalt tekkivat koostööd. Täiskasvanud koolipere on lastele sotsiaalse koostöö eeskujuks (Herbert Hahni Kooli Õppekava 2013, lk 7-8).

Waldorfkoolide eesmärgiks on õppimine vastastikuse koostöö ja abistamise kaudu, kus taiplikumad õpilased abistavad nõrgemaid. Nii õpivad nad rohkem, kui neil on võimalus aeglasematele õpilastele midagi selgitada ja viimased õpivad paremini, kui nad ei ole sõltuvad ainult õpetaja seletustest. Vahetunnis toimub samuti õppetöö, kuid teisel tasandil, nimelt vanusegruppide vahel. Vanemad õpilased on noorematele eeskujuks (Keller 2011, lk 145).

Pärnu Waldorfkoolis pannakse suurt rõhku tunde kasvatussele. Koolikeskkond peab mõjuma meeltele harmoneerivalt (Herbert Hahni Kooli Õppekava 2013, lk 7). Objektiivsus tundeelusel on sotsiaalse käitumise alus. Võime teise inimese olukorda temast lähtuvalt ja subjektiivsetest huvidest sõltumata sisse elada on eetilise käitumise lähtekohaks (ibid, lk 13). Tunde kasvatus valdkonda kuulub lisaks kunstiainetele ka pildiline õpetusmeetod, mis tähendab pildiline õpetus elavaid, õpitavat iseloomustavaid ja kirjeldavaid jutustusi ning võrdpiltide kaudu õpetamist. Selline õppemeetod käivitab lapse fantaasia, ta muutub õppeprotsessi kaasloojaks. Kui lapses

toimib fantaasia, liitub sellega alati tundekogemus (ibid). Tunnete mitmekülgne kaasamine õppeprotsessi kindlustab õpihuvi säilimise. Tahtekasvatust, tundekasvatust ja mõtlemise koolitust teostatakse koolipraktikas igapäevaselt, teadlikult ja üksteisega lõimivalt.

Kaudselt avaldab õppimisele mõju ka ümbritsev keskkond laiemalt. Väljaspool kooli antav õpetus korraldatakse kas õppeplaani kohaselt või õpetaja vabal algatusel vastavalt vajadusele. Kooliruumidest väljaspool korraldatakse õppetund, mille puhul väline keskkond on õpetuse ja kasvatus korraldusele lisaväärtuseks. Kooliväliseks õpetuseks loetakse tutvumiskäigud, õpperetked, temaatilised päevad, näituste külastamine ja üksikud väljaspool kooli läbiviidavad õppetunnid. Olgu selleks värske õhk, vaba liikumisruum, külluslik vaatlusmaterjal või looduslikud materjalid – nii matemaatika, loodusõpetuse, kui ka kunstiõpetuse ja käsitöö õppimiseks. Näiteks, õpikeskkonna laiendamine väljaspoole klassiruumi pakub võimalust tutvuda erinevate ametitega ning annab kogemuse erinevatest töödest ehedas keskkonnas. Selliseid võimalusi kasutavad Pärnu Waldorfkooli õpetajad tihti.

1.2.4. Õpetaja roll ühisõppes waldorfkoolis

Õpetajal on waldorfkoolis väga tähtis osa olla iga lapse ning klassi kui terviku õpi- ja arenguvajadusi arvestav kasvatuskunstnik. Pedagoogilise kunstimeisterlikkuse tõstmiseks peab õpetaja ka ise olema innustunud õppija (Käsiraamat Waldorfkooli lapsevanematele, lk 12).

Waldorfkoolis peetakse oluliseks kõikide õpilaste kaasamist õppetöös ja muudes tegevustes. Kõikide õpilaste kaasamist põhikoolieas võimaldavad mõtlemist, tundeid ja tahtetegevust ühendav õppeprotsess, jõukohased diferentseeritud ülesanded, klassi tervikkoosseisu osalemine kunstiliste etteastete harjutamisel ja esitamisel (Herbert Hahni Kooli Õppekava 2013, lk 9)

Igal õpetajal on kohustus olla pedagoogilise protsessi kaaslooja, lähtudes konkreetsest situatsioonist, konkreetsest klassist, konkreetsetest õpilastest. Waldorfpedagoogika ülesandeks on iga õpilast aidata ning talle väljakutseid esitada vastavalt tema võimetele ja vajadustele (ibid, lk 9).

Õpetajate ülesanne on tagada, et õpilased omandaksid rikkalikke, tasakaalustatud ja hästi organiseeritud teadmiste struktuure. Parim viis seda teha on valmistada ette hästi struktureeritud õpikeskkonnad, sest korrastatud sotsiaalne ja füüsiline keskkond (tunniplaan, tunni ülesehitus ja tutvustus, õppematerjalid, rühmatööde struktuur, töölehtede kujundus, valemid, visuaalselt

esitatud ideed-andmed ja ka õpetaja keelekasutus) aitavad struktureerida uusi teadmisi ka õpilaste peas. Struktuur on ka see, et õpetajad ja õpilased teavad ühiselt, mis on kogu õppeprotsessi eesmärk ning samuti iga õppimise elemendi eesmärk: miks me seda teeme ja mis on kõige olulisem (Schnider & Stern 2010, lk 6-8).

Ühiselt püstitatud eesmärgid ja ettevõtmised, nende kavandamine edendavad koostöö- ja otsustamisoskusi, suhtlemisoskusi ning teabega ümberkäimise oskusi (Herbert Hahni Kooli Õppekava 2013, lk 11).

Kool annab põhioskused ühiskonnas koostöömiseks. Õpetus ja kasvatus suunavad last suhtuma kaasinimestesse heasoovilikult ja austavalt, väärtustama koostööd ning teadvustama igapäevase kohustusi ja vastutust. Igas õppeaines leidub võimalusi õpetada sotsiaalse koostöö meetodeid kasutades. (ibid, lk 10).

Õpetajate ettevalmistamisel ja arendamisel lähtutakse waldorfpedagoogika alusel tegutsevate koolile esitatavatest ootustest ning riiklikest nõuetest õpetajate kvalifikatsioonile. Samuti kasutatakse teisi asjakohaseid koolitusvõimalusi arendades koostööd Eesti Vabade Waldorfkoolide ja –lasteaedade Ühenduse, Tartu Waldorfpedagoogika Seminari ja Rahvusvahelise Ida-Euroopa Waldorfkoolide Assotsiatsiooni (IAO) ning teiste Eestis ja mujal tegutsevate waldorfkoolide ja –organisatsioonidega (Pärnu Herbert Hahni Kooli Arengukava 2013-2019, lk 3).

2. UURIMUSE METODOLOOGILISED LÄHTEKOHAD, METOODIKA JA ANALÜÜS

2.1. Metodoloogilised lähtekohad

Käesoleva peatüki eesmärgiks on anda ülevaade uurimuse metodoloogilistest lähtekohtadest ja metoodikast. Uurimuse eesmärgi täitmiseks viisin läbi kvalitatiivse uurimuse. Kvalitatiivse uurimustöö püüed tegelikkust mõista eeldab uuritava nähtuse olemuseni jõudmist, nähtavaks tegemist, avalikkuse ette toomist ehk varjatud tegelikkuse ilmutamist nähtavale kujule (Õunapuu 2014, lk 58). Seega valisin lähenemise, kus arvulisi andmeid ei koguta, vaid püütakse välja tuua iseloomulikud tunnused, mis võimaldavad nähtust võimalikult põhjalikult kirjeldada.

Kvalitatiivses uurimustöös keskendutakse sotsiaalsetele nähtustele ja inimese seesmistele nähtustele (ibid, lk 59). Minu uurimus pöörab tähelepanu õpetajate ühisõppe rakendamise kogemusele.

Õunapuu (2014, lk 54) toob esile kvalitatiivse uurimistöö 5 järgmist tüüpilist tunnust:

1. uuritakse loomulikes tingimustes;
2. huvitatakse subjektiivsetest tähendustest;
3. uurimistöö on induktiivne iseloom;
4. töötatakse mitteamvuliste andmetega;
5. tulemuseks on teooria või põhjalikud, detailsed kirjeldused uuritavast nähtusest.

Vastavalt eelnevatele tunnustele kavandasin uurimistöö, mis seisneb järgnevas: uurimuse esimese osa, ehk tunnivaatlused viisin läbi õpetaja jaoks igapäevases töökeskkonnas kooliklassis, et viia ennast kursi õppetööga Pärnu Waldorfkoolis, sh ühisõppe rakendamine tundides. Tunnivaatluse läbiviimiseks koostasin tunnivaatluse kava (vt lisa 1), mille alusel jälgisin õpetajate ja õpilaste tegevusi ühe koolipäeva jooksul. Intervjuude läbiviimise koha valikul lähtusin õpetaja soovist. Uurides kogusin õpetajate endi arvamusi, ühisõppe rakendamise tugevuste, nõrkuste ja vajaduse kohta Waldorfkoolis

2.2. Metoodika: valim, tunnivaatlus ja poolstruktureeritud intervjuu

Valim on objektide väiksem hulk, mis on valitud koguhulgast, mille kohta soovitakse informatsiooni saada (Õunapuu 2014, lk 140). „Kvalitatiivsetes uurimistöodes võib nähtusi valimisse kaasata eesmärgipäraselt. Eesmärgipärane valimisse võtmine tähendab seda, et objektid valitakse üldkogumist valimisse mingi sisulise kriteeriumi alusel.“ (ibid, lk 150). Välistasin Pärnu Waldorfkooli aineõpetajad, kelle kontakt õpilastega on napp, ning võtsin valimisse klassiõpetajad, kes viibivad õpilastega kogu päeva. Valimi maht on: $n = 3$.

Uurimuse andmekogumise meetodiks on intervjuu. Intervjuu küsimuste väljatöötamisel on lähtunud uurimuse eesmärgist, probleemist ja lõputöö uurimisküsimustest. Intervjuu tüübiks valisin poolstruktureeritud intervjuu, mis andis mulle võimaluse kasutada varem koostatud intervjuukava, samas võimaldades intervjuu läbiviimisel muuta küsimuste järjekorda.

Poolstruktureeritud intervjuu põhilised tunnused on (Õunapuu 2014, lk 171):

- a) intervjuu korraldus on osaliselt reglementeeritud;
- b) küsimuste järjekorda võib intervjuu käigus muuta;
- c) küsimuste sõnastamine on paindlik;
- d) intervjuerija võib vastata küsimustele ja anda selgitusi;
- e) vajaduse korral võib intervjuu käigus lisada täpsustavaid küsimusi;
- f) küsimuste arv ja liik ei ole piiratud;
- g) intervjuu salvestatakse või märgitakse vastused registreerimislehtedel

Poolstruktureeritud intervjuu läbiviimiseks töötasin välja intervjuu kava (vt lisa 2), võttes küsimuste koostamisel aluseks Johnson ja Johnson'i (Slabina 2017) poolt esitatud koostöise õppimise tunnused (vt 1.1.1.). Intervjuu kava kujutab endast töövahendit andmete kogumiseks ja juhiseid uurimuse läbiviimiseks. Kava sisaldab soojendusvestluse plokki ja 7 teemaplokki. Soojendusvestluse ploki küsimused on kavandatud, et intervjueritavale anda aega olukorraga harjuda ning saada ülevaade, kuidas on intervjueritavad kursis mõistega „ühisõpe“. Iga

teemaplokk sisaldab põhiküsimust ja varuküsimusi. Põhiküsimused sõnastasin lähtudes uurimisküsimustest, millele oma lõputöös vastust otsin:

1. Millised on õpetajate arvates ühisõppe tugevused?
2. Millised on õpetajate arvates ühisõppe nõrkused?
3. Milline on õpetaja arvamus ühisõppe rakendamise vajalikkusest Pärnu Waldorfkoolis?

Varuküsimused kavandasin juhuks, kui intervjueeritav ise põhiküsimusele vastates mind huvitavaid olulisi alateemasid ei puuduta või kui teema vajab täpsustamist. Pidasin oluliseks uurida ka vastanute ühisõppega seonduvaid hoiakuid, milleks palusin intervjueeritavatel oma hoiakuid väljendada skaalal 1-10: ei pea üldse oluliseks 1... pean väga oluliseks 10.

Andmete kogumise kogu protseduur koosnes järgmistest etappidest:

1. Viibimine Pärnu Waldorfkooli kolleegiumi koosolekul, vaatluste ja intervjuu läbiviimise loa saamiseks.
2. Tunnivaatluste läbiviimine Pärnu Waldorfkoolis, et saada ülevaade õppetöö korralduse ja rakendatava metoodika kohta koolis.
3. Poolstruktureeritud intervjuu kava koostamine.
4. Intervjueeritavate informeerimine uurimuse korraldusest ja eesmärkidest.
5. Intervjuude läbiviimine.

Intervjuu pikkuseks planeerisin 45-60 minutit. Intervjueerimisel kasutasin diktofoni, paberil intervjuukava (vt lisa 2) ja pliiatsit vajalikke märkemete tegemiseks.

2.3. Andmete analüüs

Andmeanalüüs on uuritava nähtuse ja tunnuste mõõtmise või registreerimisega kogitud andmetes sisalduva informatsiooni ilmutamine (Õunapuu 2014, lk 182).

Oma uurimistöös kasutan andmete analüüsimiseks kvalitatiivset sisuanalüüsi. Kvalitatiivse sisuanalüüsi esimese etapina transkribeerisin intervjuude salvestused, seejärel viisin läbi andmete analüüsi.

Andmete töötlemisel kasutasin intervjuude tekstide deduktiivset ja induktiivset sisuanalüüsi. *Deduktiivne analüüs* – ka deduktiivne lähenemine – on teooriast ja/või varasematest uurimustest lähtuv analüüs, mida iseloomustab konkreetsete uurimisküsimuste (ja/või hüpoteeside) olemasolu

ning analüüsikategooriate loomine enne analüüsi põhiosa läbiviimist. *Induktiivne analüüs* – andmetest lähtuv analüüs, mille puhul välditakse eelnevalt määratletud kategooriaid; koodid, kategooriad ja nende nimed nagu ka täpsemad uurimisküsimused tuletatakse konkreetsetest andmetest (Kalmus, Masso & Linno 2015).

Käesolevas lõputöös tähendab deduktiivne analüüs seda, et analüüsikategooriad tulenesid intervjuu kavandist, mille küsimused olid kavandatud, tuginedes **koostöise õppimise tunnustele** (Slabina 2017, viidatud Johnson ja Johnson 1989):

- Positiivne vastastikune sõltumine
- Näost-näku kommunikatsioon
- Individuaalne ja grupivastutus
- Koostööoskuste õpetamine
- Grupi areng

Induktiivse vaatenurga lisamine võimaldas minul, kui uurijal olla avatud uutele ilmingutele.

Kvalitatiivne sisuanalüüs annab võimaluse kasutada erinevaid analüüsitehnikaid. Minu töö puhul tundus kõige mõistlikum kasutada juhtumiülest analüüsi. Juhtumiülese analüüsi korral vaadeldakse samal ajal mitut analüüsitavat juhtumit, nt kogutakse erinevatest intervjuudest kokku kõik konkreetse teema kohta käivad tekstiosad ja võrreldakse selle teema käsitlemist kõigi kogutud intervjuude lõikes (Kalmus, Masso & Linno 2015). Minu töö puhul tähendab see seda, et analüüsin kõiki kolme intervjuud paralleelselt temaatiliste plokkide kaupa. Analüüsi eesmärgiks on **anda ülevaade** Pärnu Waldorfkooli õpetajate refleksioonides avalduvatest ühisõppe tugevustest ja nõrkustest ning ühisõppe vajalikkusest waldorfkoolis.

Analüüsimisel kasutan manifestse ja latentse analüüsi kombineerimist.

Manifestne analüüs tähendab, et uurijat huvitab eelkõige eksplitsiitne ehk manifestne sisu – intervjuueeritava poolt otseselt väljaöeldud, nt teemad, peamised ideed või argumendid jne.

Latentne analüüs vaatleb intervjuueeritava poolt väljaöeldud emotsionaalset rõhuasetust, kontekstist sõltuvaid tähendusi.

Minu uurimistööga seoses tähendab see seda, et kõigepealt keskendusin transkribeeritud intervjuude analüüsimisel intervjuueeritavate poolt otseselt väljaöeldule, seejärel otsisin Pärnu

Waldorfkooli õpetajate intervjuudest kontekstist sõltuva ja emotsionaalse rõhuasetusega tähendusi.

2.3.1. „Soojendusvestluse plokk“ analüüs

Soojendusvestluse ploki küsimusele „Mida tähendab Teie jaoks ühisõpe“ vastustest selgus, et Pärnu Waldorfkooli õpetajatel on suhteliselt ühine arusaam ühisõppe tähendusest kuna mõistet seletatakse sarnasel moel. (Õ3) *Ühisõpe on koosõpe. Õpilased ja õpetaja koos. Õpetajad, lapsevanemad, õpilased koos.*

Soojendusvestluse ploki teisest küsimusest „Kas Teie kasutate oma õppetööd läbi viies ühisõpet?“ selgus, et kõik Pärnu Waldorfkooli õpetajad tunnistavad, et kasutavad igapäevatoös ühisõpet. Lähtudes tunnivaatluse tulemustest, kooli õppe- ja arengukavast (vt ptk 1.2.2) ning õpetajate rollist (vt ptk 1.2.4) waldorfkoolis on selline vastus üsna ootuspärane.

2.3.2. Teemaatilise ploki „positiivne vastastikune sõltumine“ analüüs

Intervjuu teemaatilise ploki „positiivne vastastikune sõltumine“ põhiküsimuseks oli: Mida see võimaldab õpilastel õppida, kui nad mõne ülesande lahendamisel üksteisest sõltuvad? Märksõnadena on seejuures silmas peetud: igapäevane panus oma rolli täites, ühiste eesmärkide seadmine ja ühise edu (või ebaõnnestumise) kogemine. Käesoleva teemaatilise ploki tekstilised näited on toodud tabelis 2.

Oluliseks peetakse nii ühiselt eesmärkide seadmist kui ühise edu või ebaõnnestumise kogemist. Intervjuust selgus, et õpetajate arvates võimaldab ühisõpe õpilastele ühiste eesmärkide seadmise kogemuse. Kaks õpetajat vastasid, et vastastikuse sõltuvuse olukorras julgevad lapsed vastutust võtta enesekindlamalt. Intervjuudest selgub, et on olemas oht, et õpilane ei pruugi saada õppeprotsessis piisavalt tuge, mis võimaldaks tal täita oma rolli võimalikult tulemuslikult. Õpetajate arvates võib juhtuda, et tugevamad kogevad pidevalt edu, nõrgemad ebaedu, mida püütakse varjata.

Tabel 2: „Positiivse vastastikune sõltumine“ tugevused ja nõrkused

	Õ1	Õ2	Õ3
Positiivne vastastikune sõltumine: igaühe panus oma rolli täites; ühiste eesmärkide seadmine; ühine edu/ebaõnnestumise kogemine	Tugevused <i>...ega ilma õpilasteta ei saagi ise eesmärki püstitada. Ma pean ikka nende järgi kõike reguleerima</i>	<i>Ühiselt räägime alguses kõik läbi, et eesmärk on see ja kuidas te arvate me võiksime selleni jõuda. Lastelt küsida, et nad mõtleksid, arutleksid, pakuksid välja variante...ja kui tulevad sellised head pakkumised, siis sinna poole hakkamegi püüdlema.</i>	<i>...ma ei ütle päris ära, et milline see tulemus peaks olema. Ma tahan, et nad ise seda avastaksid ja niiöelda „ahaa“ elamusi kogeksid</i>
	Nõrkused <i>...siin see on see nõrk kül, et nende kogemused ja oskused on nii erineva tasemega...võib jääda mõne lapse tugevus arendamata</i>	<i>...ja see kes on passivsem hoiab rohkem kõrvale ja võib seega vahel tahaplaanile jääda</i>	

2.3.3. Teemaatilise ploki „näost-näku kommunikatsioon“ analüüs

Temaatilise ploki põhiküsimuseks oli: kuidas õpilased peaksid ühisõppimise käigus omavahel suhtlema? Märksõnadena on seejuures silmas peetud: **üksteise toetamine õppimisel, mõtete jagamine, vastastikune tunnustamine**. Õpetajate vastustest selgus, et nende meelest on olulised ühisõppes mõtete jagamine, oskus abi küsida ja ka keelduda. Huvitava tähelepanekuna tõi üks õpetaja esile, et üksteise siira aitamise asemel võivad õpilased hakata hoopis aitamisega eputama. Üks õpetaja tõi välja, et iga õpilane panustab oma isiklike tulemustega; seejuures osatakse tähele panna, mida on märgatud kaaslaste tugevusena. Intervjuus ilmnis (tabel 3), et silmast silma suhtluse puhul on õpetajate meelest oht, et õpilased õpivad üksteiselt mõtete vahetuse käigus ka ebasoovitavat. Kuna õpilased ei oska oma emotsioone veel hallata, kutsuvad nad üksteisel koostegutsedes esile negatiivseid emotsioone, mille tõttu eksisteerib risk, et ühisõppe õppimise toetamise asemel pärsib seda. Üks intervjuueeritav tõi välja, et sarnased tõmbuvad ja et släng hakkab külge samamoodi kui ilus kõnekasutus. Seega mõtete vahetus ühisõppes võib kaasa tuua

mõnedel õpilastel viisaka, aga mõnedel ebaviisaka väljendusoskuse võimendumise. Mõnede õpetajate arvates jääb eriti väiksemate laste puhul puudu kannatlikusest, kuna nad muutuvad kergesti rahulolematuks.

Tabel 3: „Näost-näku kommunikatsioon“ tugevused ja nõrkused

Näost- näku kommunikatsioon: õppimise toetamine, mõtete jagamine, vastastikune tunnustamine	Õ1	Õ2	Õ3
	<p>Tugevused</p> <p><i>... et keegi tõstab häält või läheb väga kurjaks, tuleb esile tõsta argumentid</i></p> <p><i>... sinna kipub vahel selliseid slängi sõnu</i></p>	<p><i>Nad koguaeg õpivad, teineteise pealt. Kuidas rääkida, kuidas midagi välja öelda ja...matkimise teel teiste pealt.</i></p> <p><i>Väga hästi tehakse koostööd vastavalt iga ühe headest omadustest rakendatakse.</i></p>	<p><i>...et kui klassis mõni laps, kes kasutab väga palju slängi, sujub üle sõnalõppudest, kasutab rumalaid sõnu. No see hakkab samamoodi külge kui ilus emakeel.</i></p>
	<p>Nõrkused</p> <p><i>...jääb puudu sellest õigesti abistamise oskusest. Vahel tekib selline üksteise aitamine nagu eputamine ka...</i></p>	<p><i>...ei osata oma emotsioone veel hallata</i></p>	<p><i>...ikka see, et keegi hakkab ära väsimata</i></p> <p><i>...puudujääk on kannatlikkusest...lapsed muutuvad kergesti kärsituks</i></p>

2.3.4. Teemaatilise ploki „individuaalne ja grupivastutus“ analüüs

Temaatilise ploki – individuaalne ja grupivastutus – põhiküsimuseks oli: kuidas Teie arvates toimub ühisõppes vastutuse jagunemine? Märksõnadena on seejuures silmas peetud: individuaalne vastutus, grupivastutus. Õpetajate vastustest selgus, ühisõppes olles nad peavad ennast põhivastutajaks kuid, jagavad vastutust õpilastega vastavalt nende võimetele. Kaks vastajat tõid välja kaasasündinud juhiomaduste olulisuse vastutuse võtmisel väites, et ühisõppes vastutavad

enim liidriomadustega õpilased. Heade juhiomadustega õpilastele võimaldab ühisõpetamine õpetajate arvates rohkem vastutust anda kui teistele grupiliikmetele. Toodi ka esile: selleks, et lapsed võtaksid grupis vastutuse, on vaja tuua välja nende häid omadusi ning kiita ja motiveerida. Kõik õpetajad tõdesid, et nende tundides ühisõppes grupivastutus toimib. Üks õpetaja (Õ2) märkis, et *mida rohkem õpilased grupivastutust endale teadvustavad, seda parema kvaliteediga ühisõpe on*. Intervjuudest selgus, et õpetajate arvates jääb ühisõpet kasutades individuaalne vastutus natukene tahaplaanile, ja seda eriti väiksemate õpilaste hulgas. Õpetajad näevad ühisõppes ohtu, et passiivsemad kasutavad aktiivsemaid õpilasi ära ning mõned õpilased jäävadki individuaalse vastutuse võtmisel passiivseks. Ühe intervjuueeritava arvates annab ühisõpe õpetajale võimaluse grupe luua nii, et vastutada saaksid ka need õpilased, kes tavaliselt seda vastutust ei võta. Üks õpetaja (Õ3) rõhutas, et *mida suurem grupp, seda raskem on grupivastutust saavutada*.

Tabel 4: „Individuaalne ja grupivastutus“ tugevused ja nõrkused

Individuaalne ja grupivastutus: individuaalne vastutus, grupivastutus.	Õ1	Õ2	Õ3
		<p>Tugevused</p> <p><i>Lõplik vastutus jääb mis olukorras ikkagi õpetajale, sest meetodid on valinud ikkagi tema. Vähemalt mina ei ole küll päris lastele vastutust pannud. Ma ikkagi annan neile suuna kätte.</i></p> <p><i>Kui me korraldame neid vanematega esitamiseks neid kuupidusid, siis on ikkagi meie ühine etteaste ka ühine vastutus.</i></p>	<p><i>See toimub laste kaasasündinud juhiomaduste näol. Kellel on seda rohkem antud, see seda haarab ka rohkem.</i></p>

	<p>Nõrkused</p> <p><i>...vastutus võib kergemini ära vajuda</i></p> <p><i>...aga eriti väiksemate laste puhul jääb see panus suures grupis märkamata</i></p>	<p><i>...mõned lapsed jäävadki väga passiivseks</i></p>	<p><i>Seal on hästi suur oht, et see vastutus kergesti ära liblistada endalt nendele kes nagunii tahavad rääkida.</i></p>
--	---	---	---

Individuaalne ja grupivastutus: individuaalne vastutus, grupivastutus

2.3.5. Teemaatilise ploki „koostööoskuste õpetamine“ analüüs

Temaatilise ploki „koostööoskuste õpetamine“ analüüsi põhiküsimuseks oli: palun avaldage arvamust, kas ühisõpe sobib õpilastele koostööoskuste õpetamiseks. Märksõnadena on seejuures silmas peetud: **koostööoskuste õpetamine, suhtlemisoskuste õpetamine ja sotsiaalsete oskuste õpetamine**. Kõik kolm intervjueritud õpetajat on ühel meelel, et ühisõpe sobib hästi koostööoskuste õpetamiseks. Samuti ollakse nõus, et koostööd ja sotsiaalseid oskuseid on võimalik õpetada väga erinevate meetoditega, kaasa arvatud kooli ühisprojektides osalemisega. Üks õpetaja rõhutab sotsiaalsete oskuste õpetamisel mängude kasutamist, mis võimaldab õppida teistega arvestama ja mängude korduv läbimängimine võimaldab õpilastel kogeda ka mängus tekkinud erinevate tekkivate konfliktide lahendamist. Intervjueritavate vastustest võib välja lugeda, et sotsiaalseid oskusi on võimalik õpetada kogu päeva vältel erinevaid õpiolukordi luues. Kõigi õpetajate intervjuudest ilmnes, et ühisõpet rakendades võib positiivsete tulemuste ilmumine võtta aega ja vahel paneb see õpetajaid kahtlema, et kas nähtud vaev ennast õigustab. Samas ollakse valmis erinevaid ühisõppe meetodeid proovima ja katsetama. Välja tuli asjaolu, et ühisõppes üritavad lapsed tihti koostööd vältida nendega kellega ei saada hästi läbi, õpetajad püüavad selle probleemiga tegeleda.

Tabel 5: „Koostööoskuste õpetamine“ tugevused ja nõrkused

Koostööoskuste õpetamine: koostööoskuste õpetamine, suhtlemisoskuste õpetamine ja sotsiaalsete oskuste õpetamine	Õ1 Tugevused <i>Oleme loonud siin näiteks õppemänge... ja kooliprojektides, nagu Jõululaat...me meisterdame koos ehteid ja arutame ennem siis, et millise ehte või jõulukaunistuse me sooviksime teha, mida me teeme ja mis materjale me vajame ja selliseid ajurünnaku tüüpi ülesannetes on ka vaja koos panustada.</i>	Õ2 <i>...et kuidas kõik leiaksid kõige parema rakenduse...mis neid arendaks</i> <i>...ühine laulmine, väikese näidendi tegemine, koos mängimine, kirjalikud tööd. Etteütlus näiteks ühiselt...grupi peale, kus tuleb kõikidel vead üles leida ja ära parandada</i>	Õ3 <i>Ma väga innustan neid arutlema...tõesti. Sest ma väga leian, et argumenteerimisoskus on ju ka tänapäeval väga oluline oskus...et mitte nii, et lihtsalt see mulle ei meeldi, vaid põhjenda.</i> <i>Kui keegi omavahel ikkagi jamab, siis et teised ei kannataks, lasen ma neil üksteist Munamäeni seljas kanda. Jälle, see nagu läbi keha..., et vot ma tunnen seda, et tegin tunnis kellelegi liiga, aga nüüd kannan seda raskust oma seljas.</i>
	Nõrkused <i>Olen nii palju panustanud selle tunni ettevalmistamisesse ja läbiviimisesse ja siis mõtled, et huvitav, kas see ennast õigustab ka.</i>	<i>Lapsed tihti üritavad koostööd vältida nendega kellega nad ei ole väga sõbrad, antipaadne või kellega ei ole lähestikku istunud või öelnud neile, mis ei meeldi.</i>	<i>Ma olen tohutu hulga nendega läbi katsetanud ja püüdnud ja õppinud ning ma vahest tunnen, et tahaks juba seda tulemust näha.</i>

2.3.6. Teemaatilise ploki „grupi areng“ analüüs

Intervjuu teemaatilise ploki- grupi areng- põhiküsimuseks oli: kuidas mõjutab ühisõppimine klassikollektiivi arengut? Märksõnadena peetakse seejuures silmas: **ühiste eesmärkide tunnetamine, ühise tegutsemise väärtuste mõistmine**. Käesoleva teemaatilise ploki tekstilised näited on toodud tabelis 6. Intervjuu käigus selgus, et kõik õpetajad usuvad ühisõppe positiivset mõju klassi arengule. Samas tõdeti, et jõuda ühiste eesmärkide tunnetamiseni ja ühise tegutsemise

väärtuste mõistmiseni on esimeste klasside õpilastele veel liiga keeruline ülesanne, kuid õpetajad panustavad nende oskuste õpetamisse iga päev. Intervjuudest selgus, et grupi arengule peetakse oluliseks positiivset õhkkonda. Kahe õpetaja vastustest tuli välja, et läbi mitteformaalse õppe jõutakse kergemini ühise tegutsemise väärtuse mõistmiseni. Ühe õpetaja vastusest võis mõista, et grupi areng toimub eeskuju toel, kus nooremad, kes ei tunneta ühise tegutsemise väärtuslikkust, õpivad vanematelt, kes seda väärtustavad. Üks vastaja leidis, et ühisõppe puhul on oht, et seda valesti läbi viies võib lõppeda konfliktiga.

Tabel 6: „Grupi areng“ tugevused ja nõrkused

Grupi areng: ühiste eesmärkide tunnetamine, ühise tegutsemise väärtuste mõistmine	Õ1	Õ2	Õ3
	<p>Tugevused</p> <p><i>...hästi palju mõjutab, sest koostegemine on see jõud mis paneb sõpru hindama ja ka mõistma</i></p>	<p><i>...klass kasvab paremini kokku...kõik on üksteise suhtes tähelepalikumad, abivalmid, suhtlevad sõbralikumalt. Vähem kiusamist, mida rohkem ühisõpet rakendada.</i></p> <p><i>Lapsed teavad, et saavad arvestada teistega, toetuvad teiste peale. Saab loota teiste abile ja loob kindlustunde, et ta on arvestatav liige selles grupis...ja tal on midagi millega panustada.</i></p>	<p><i>See mida ma igapäev teen, see aitab neid sammukese lähemale üksteise sallimisele, sõbralikkusele ja mõistmisele....et maailmas ongi inimesed erinevad, aga need erinevused kokku tegelikult moodustavad terviku.</i></p>
	<p>Nõrkused</p> <p><i>Ta toimib ainult siis kui ta on õigesti läbi viidud, sest see võib lõppeda tõelise konfliktiga.</i></p>	<p><i>Kui õpetaja ei pööra tähelepanu sellele, et grupis oleks õhkkond positiivne ja mitte kedagi alla suruv...siis keegi võib tunda, et temaga ei arvestata. Siis võib tekkida selline apaatne tunne lapsel, et ahh....ta siis üldse ei teegi paremini.</i></p>	

2.3.7. Teematilise plokki „õpetaja arvamus ühisõppimise rakendamise vajalikkusest Pärnu Waldorfkoolis“ analüüs

Temaatilise plokki „õpetaja arvamus ühisõppimise rakendamise vajalikkusest Pärnu Waldorfkoolis“ põhiküsimus oli: Avaldage arvamust, kas ühisõppe vorm haakub terviklikkusest lähtuva õpetamis- ja kasvatamisprintsibiiga? Märksõnadena on seejuures silmas peetud: **erinevate võimete väärtustamine ja aktsepteerimine, õiglustunde areng, arutlusoskus, kooli ühised üritused**. Intervjueeritavate arvamustest selgus, et kõik õpetajad peavad ühisõppe rakendamist Pärnu Waldorfkoolis vajalikuks. Õpetajate hoiaku mõõtmise skaalal 1-10 andis 2 õpetaja puhul tulemuseks 10 ja ühe õpetaja puhul 7. Samuti ollakse üheselt nõus väitega, et ühisõppe vorm nende koolis haakub terviklikkusest lähtuva õpetamis ja kasvatamisprintsibiiga. Tõdeti, et õigustunne tuleb ühisõppes selgelt esile, kuna lapsed on harjunud asju välja ütleva. Vastustest rõhutati, et erinevuste väärtustamine ja aktsepteerimine on Pärnu Waldorfkoolis aktuaalne teema ja neid õpetatakse läbi ühisõppe ja eeskujude iga päev. Samas arvas üks vastaja, et (Õ2) *see on jälle õpetajas kinni, et erinevuseid välja tuua...just positiivsetest aspektidest*. Teine õpetaja (Õ1) seostas erinevuste aktsepteerimist õiglustundega, *et meil on kõigil õigus olla erinev isemoodi ja teised peavad seda nähes ka seda tunnustama*. Intervjuudest selgus, et õpetajad väärtustavad kõrgelt ühisõppe rakendamist kooli ühisüritustel, kus kogu kollektiiv koos lastevanematega tegutseb koos ühise eesmärgi nimel, olles nii õpilastele heaks eeskujuks. Vastustest selgus, et kõik intervjueeritavad usuvad, et ühisõppe kasutamine aitab arendada arutlus ja väljendusoskust, pidades seda suureks väärtuseks.

Küsimusele „Kuivõrd Teie arvates aitab ühisõppe rakendamine kaasa Pärnu Waldorfkooli põhiväärtuste saavutamisele?“ (vt 1.2.1.) vastasid küsitletud skaalat 1-10 „ei ole üldse oluline-väga oluline“ kasutades. Kahe intervjueeritud õpetaja arvates aitab ühisõppe rakendamine õpilastega oluliselt kaasa Pärnu Waldorfkooli erinevate põhiväärtuste saavutamisele. Ühe õpetaja valikute alusel on põhjust arvata, et ta ei pea ühisõpet eriti kasulikuks turvalise ja lapsesõbraliku koolikeskkonna ning lapse individuaalsetest vajadustest lähtuva õppe- ja kasvatustöö saavutamisel. Õ3, pidades lapse ealisi iseärasusi arvestava õppekava rakendamisel ühisõpet väga oluliseks, lausus, et *kuigi ma mõtlen, et kas me ikka suudame...meil ei ole psühholoogi ega sotsiaalnõustajat. Kui me ise hakkama ei saa, siis pöördume Rajaleidja poole*. Intervjueeritute üksmeel ühisõppe rakendamise kasulikkuse suhtes Pärnu Waldorfkooli põhiväärtuste saavutamisel oli kõige suurem lapse ealisi iseärasusi arvestava õppekava, õppeainete omavahelise integratsioon ja õpetajatevaheline koostöö ja kollegiaalne juhtimise puhul.

Tabel 7: „Õpetajate hoiakud ühisõppe rakendamise kasulikkuse suhtes Pärnu Waldorfkooli põhiväärtuste saavutamisele

Pärnu Waldorfkooli põhiväärtused:	Õ1	Õ2	Õ3
turvaline ja lapsesõbralik koolikeskkond	5	10	10
lapse ealisi iseärasusi arvestav õppekava	6	10	10
lapse individuaalsetest võimetest lähtuv õppekasvatustöö	4	8	10
põhiainete ja kunstilis-praktiliste ainete tasakaal õppetegevuses	6	7	10
õppeainete omavaheline integratsioon	8	10	10
õpetajatevaheline koostöö ja kollegiaalne juhtimine	8	8	10
hea koostöö lastevanematega	7	7	9

2.4. Arutelu ja järeldused

Intervjueeritud Pärnu Waldorfkooli õpetajad peavad oluliseks eesmärkide seadmist õppetöös koos õpilastega, iga õpilase panust oma rolli täites ja ühise edu või ebaedu kogemist ning sellest õppimist. Vastastikuse sõltuvuse olukorras julgevad lapsed õpetajate kogemuse alusel vastutust enesekindlamalt võtta. See on kooskõlas Johnson ja Johnson (1989) koostöise õppimise tunnustega, mille põhjal positiivse vastastikuse sõltumise tulemus sõltub igapäevsest õnnestumisest ja panusest grupidünaamikasse. Lõputöö autori hinnangul on intervjueeritud õpetajad teadlikud oma suurtest võimalustest olla õpilaste toetaja ja abistaja mõistlike eesmärkide püstitamisel, edu ja ebaeduga toimetulemisel.

Muskat'i (2013) järgi eeldab koostöös õppimine **iga** grupiliikme aktiivset suhtlemist ning osalemist. Intervjuudest selgub, et õpetajad näevad ühiõppe rakendamises ohtu, et õpilane ei pruugi saada õppeprotsessis piisavalt tuge, mis võimaldaks tal täita oma rolli võimalikult tulemuslikult. Passiivsemad õpilased hoiavad pigem kõrvale ja võivad jääda tahaplaanile ning mõni targem laps ei pruugi vastvavalt oma võimetele saada piisavat tähelepanu. Samas ollakse valmis oma tundides ikka ja jälle katsetama ja kasutama erinevaid meetodeid, et ühisõppe oleks võimalikult efektiivne kõikidele õpilastele.

Intervjueeritavate vastustest võis järeldada, et õpetajate arvates mängib ühisõppes tähtsat rolli julgus oma mõtteid kaasosalejatega jagada, oskus abi paluda ja vajadusel ka abistamisest keelduda. Ühe õpetaja väite kohaselt panustab iga õpilane ühistegevusse oma isiklike tulemustega ning osates tähele panna kaaslaste tugevaid külgi. Eelnev haakub Johnson ja Johnson (1989) koostöise õppimise tunnusega „näost-näkku kommunikatsioon“, mille kohaselt õppijad soodustavad teineteise õppimist üksteist aidates, jagades ja pingutusi tunnustades, arendades seejuures oma mõtete väljendamise oskust. Ühisõppe rakendamine soodustab õpetajate arvates mõtlemise arengut ja eneseväljendusoskust. See ühisõppe tugevus haakub omakorda Waldorfkooli õppekavaga, mis näeb ette, et noor inimene õpib tahet rakendama mitte otseseid tegutsemisimpulsse või tundemeelolusid järgides, vaid mõtlemisele toetudes.

Kõikide õpetajate intervjuudest ilmnes, et silmast silma suhtluse puhul on oht, et õpilased õpivad üksteiselt mõtete vahetuse käigus ka ebasoovitavat, seega õppimise toetamise asemel ühisõppe hoopis pärsib seda. Tõdeti, et sarnase keelekasutusega õpilased koonduvad ja negatiivne kõnepruuk võib areneda samamoodi kui ilus kõnekasutus. Õpetajad rõhutasid, et eriti väiksemate õpilaste juures jääb puudu kannatlikkusest. Õpetajad toovad neid esile kui ühisõpetamisega seonduvaid riske.

Ilmnes, et suure grupiga on raskem eesmäärke püstitada ja grupivastutust saavutada. Muskat (2013) on märkinud, et koostöös õppimise väljakutseteks õppijatele on ülesande eesmärgi püstitamine või toimetulek keerukate grupidünaamikatega. Et iga laps tajuks oma vastutust meeskonnatöös, on vajalikud väikesed töögrupid. Agressiivsemad arvamusiidrid pärsivad kaasõpilaste vastutuse võtmist, vastutus ühisõppes ei jagune grupiliikmete vahel võrdselt. Intervjuude põhjal on alust arvata, et Pärnu Waldorfkooli intervjueeritud õpetajate tundides grupivastutuse võtmist õpitakse. Õpetajad suunavad seda, tuues välja laste häid omadusi, neid kiites ja motiveerides. Intervjuudest selgus, et õpetajate arvates jääb ühisõpet kasutades individuaalsus pisut tahaplaanile ja on oht, et passiivsemad õpilased kasutavad aktiivsemaid õpilasi ära. Slavin (2010) ja ka teised uurijad väidavad, et ühisõppe edukus sõltub individuaalsest vastutusest ja iga grupiliikme panusest. Ühisõppe annab õpetajale võimaluse grupe luua nii, et vastutada saaksid ka need õpilased, kes tavaliselt vastutada ei taha.

Ühisõppe sobib intervjueeritud õpetajate arvates hästi koostööoskute õpetamiseks. Ollakse päri, et koostööd ja sotsiaalseid oskuseid on võimalik õpetada väga erinevate meetoditega, nii õppetunnis, vahetunnis kui ka kooli ühisprojektides. Et koostöiseks õppimiseks vajalikke sotsiaalseid oskusi

tuleb ja on võimalik õpetada sama eesmärgipäraselt kui akadeemilisi teadmisi, on rõhutanud ka Johnson ja Johnson (1989).

Koostööoskuste õpetamise puhul on välja toodud, et see on ajamahukas ning (Õ2) *vahel saab lihtsalt jõud otsa*. See võib tähendada, et alati ei leita koostööoskuste õpetamiseks piisavalt aega, kuna õppekava surub peale või jääb siis mõnedel teistel olulistel põhjustel. Ühisõppes üritavad lapsed tihti koostööd vältida nendega kellega ei olda sõber. Vastanud Pärnu Waldorfkooli õpetajad on teadlikud koostööoskuste õpetamise tugevustest ja nõrkustest.

Intervjueeritud õpetajad usuvad ühisõppe positiivset mõju klassi kui grupi arengule. Samas tõdetakse, et ühiste eesmärkide tunnetamine ja ühise tegutsemise väärtuste mõistmine on nooremate klasside õpilastele liiga keeruline ülesanne. Sarnaselt Kellerile (2011) on Pärnu Waldorfkooli õpetajad kogenud, et mitte ainult üksikisiku, vaid ka grupi areng toimub eeskujul toel, kus nooremad, kes ei tunneta ühise tegutsemise väärtuslikkust, õpivad vanematelt, kes seda väärtustavad. Vanemad õpilased on noorematele eeskujuks.

Õpetajad on valmis panustama koostööoskuste õpetamisse iga päev. Läbi mitteformaalse õppe jõutakse kergemini ühise tegutsemise väärtuse mõistmiseni. Õpetajate arvates ühisõppe mõju on efektiivsem loovate kui akadeemiste ainete puhul.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö teemaks oli „Ühisõppe rakendamise refleksioone Pärnu Waldorfkooli õpetajate kogemuses“. Lõputöö uurimisprobleemiks oli kuidas reflekteerivad õpetajad ühisõppe rakendamist õppetöös? Töö eesmärk oli anda ülevaade Pärnu Waldorfkooli õpetajate refleksioonides avalduvatest ühisõppe tugevustest ja nõrkustest ning ühisõppe vajalikkusest waldorfkoolis? Läbiviidud uurimuses kasutati kvalitatiivset uurimisviisi, andmete kogumise meetodiks oli intervjuu, mis viidi läbi kolme Pärnu Waldorfkooli klassiõpetajaga.

Uurimisprobleemi ja eesmärgi põhjal oli püstitatud kolm uurimisküsimust:

1. Millised on õpetajate arvates ühisõppe tugevused?
2. Millised on õpetajate arvates ühisõppe nõrkused?
3. Milline on õpetaja arvamus ühisõppe rakendamise vajalikkusest Pärnu Waldorfkoolis?

Ühisõppe tugevustena reflekteerivad vastanud õpetajad õpilastega ühiste eesmärkide seadmist ja ühise edu või ebaedu kogemist ning sellest õppimist. Uurimusest selgus, et ühisõppe rakendamine soodustab õpetajate arvates mõtlemise arengut, eneseväljendusoskuse arengut ja sallivust. Positiivsena nähti võimalust ühisõppes kogeda oma mõtete teistega jagamist, teistelt abi küsimist ning vajadusel keeldumist. Õpetajad leidsid, et ühisõppe sobib hästi koostööoskuste õpetamiseks ning tõesid, et koostööd ja sotsiaalseid oskuseid on võimalik õpetada väga erinevate meetoditega erinevates koolipäeva olukordades.

Ühisõppe nõrkustena reflekteeriti ajamahukust ning seda, et õpilaste individuaalsus jääb natuke tahaplaanile. Tugevamad arvamused liidrid pärivad kaasõpilaste vastutuse võtmist ning grupivastutus ühisõppes ei jagune võrdselt. Intervjueeritavad näevad ühisõppe rakendamisel ohtu, et passiivsemad õpilased võivad vahel jääda märkamata ning mõni targem laps ei pruugi saada vastavalt oma võimetele piisavat tähelepanu, mis võimaldaks tal täita oma rolli võimalikult hästi. Ühisõppes silmast silma suheldes on õpilastel oht õppida üksteiselt ka negatiivset, sh halbu kombeid, mis õpetajate arvates õppimise toetamise asemel hoopis pärivad seda.

Kõik intervjueeritud õpetajad peavad ühisõppe rakendamist Pärnu Waldorfkoolis vajalikuks. Üheselt oldi nõus, et ühisõppe vorm nende koolis haakub terviklikkusest lähtuva õpetamis- ja kasvatamisprintsipiiga ning toodi esile, et erinevuste väärtustamine ja aktsepteerimine on Pärnu Waldorfkoolis aktuaalne teema ja neid õpetatakse läbi ühisõppe ja eeskujude iga päev.

Õpetajate hoiakute mõõtmisest selgus, et nende arvates aitab ühisõppe rakendamine kaasa Pärnu Waldorfkooli põhiväärtuste saavutamisele.

Uurimistöös kavandatud ja rakendatud poolstruktureeritud intervjuu meetod võimaldas üldjoontes koguda andmeid uurimisküsimustele vastuste saamiseks. Tööle püstitatud eesmärk sai täidetud. Jätkuvalt oleks põhjust uurida, kuidas Pärnu Waldorfkooli lapsevanemad reflekteerivad kooli tugevusi ja nõrkuseid.

KASUTATUD KIRJANDUS

Avatud Meele Instituut. <http://www.ami.ee/kursused-lasteaedadele1/#suhtlemine>, (02.03.2017)

Noortevaldkondade Arengukava 2014-2020.

https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2014-2020.pdf, (02.03.2017)

Haridus- ja Teadusministeerium. <https://www.hm.ee/et/tegevused/alus-pohi-ja-keskharidus/kooliturvalisus>, (18.04.2017)

Herbert Hahni Kooli õppekava. <http://hahn.ee/wp-content/uploads/2014/04/HAHNI-KOOL-%C3%B5ppekava.pdf>, (02.05.2017)

Kalmus, V., Masso, A. & Linno, M. 2015. *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Kvalitatiivne sisuanalüüs.* <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>, (24.02.2017)

Keller, G. 2007. *Südamega koolis.* Maarja Daniel ja Eesti Sotsiaalprogrammide Keskus. Tartu.

Kitsing, M. 2008. *Design down – õpikeskkonna loomise uus meetod* - Haridus, nr 7- 8, lk 21-24

Kollo, I. 2011. *Koostööoskuste areng. Koostöös õppimine kui koostööoskuste toetaja üliõpilaste arusaamades.* http://andragoogika.tlu.ee/?page_id=819, (21.04.2017)

Kuurme, T. 2006. *Kuidas mõista vabadust hariduses.* – Haridus, nr 9-10, lk 5.

Käsiraamat Waldorfkooli lapsevanemale. 2011

http://www.waldorfkool.info/Failid/kasiraamat_waldorfkooli_lapsevanemale_2012.pdf, (02.02.2016)

Muskat, M. 2013. *Koostöös õppimise tegurid õppijate arusaamades.* Magistritöö.

<http://www.koolituskursused.ee/wp-content/uploads/2013/05/Koost%C3%B6%C3%B6s-%C3%B5ppimise-tegurid-%C3%B5ppijate-arusaamades.pdf>, (20.02.2016)

Männi, P. 2014. *Koostöö põhise õppimise toetamine mobiilsete seadmete abil II kooliastmes.* Magistritöö. file:///C:/Users/Kasutaja/Downloads/Pille_Mand_2014.pdf, (1603.2017)

Naulainen. M-M. 2011. *Koostööpõhine õppimine.* Koolielu. Haridusportaal.

<https://koolielu.ee/info/readnews/98143/koostoopohine-oppimine>, (21.03.2017)

Neeme, M. *Koostöine tund kui väärtuskasvatuse meetod kooli.* http://oppekava.innove.ee/wp-content/uploads/sites/6/2016/10/Koost%C3%B6ine_tund_kui_v%C3%A4%C3%A4rtuskasvatuse_meetod_koolis.pdf, (18.04.2017)

Panitz, T. 1996. *A Definition of Collaborative vs Cooperative Learning.* Deliberations, London Metropolitan University. UK.

Põhikooli Riiklik Õppekava. <https://www.riigiteataja.ee/akt/114012011001>, (02.03.2017)

Rydl, K. 2006. *Vabadus parandab kasvatus kvaliteeti.* - Haridus nr 9-10, lk 7.

Roschelle, J., Teasley, S. D. 1995. *The construction of shared knowledge in collaborative problem solving.* Computer supported collaborative learning, lk 69–97.

Slabina, P. 2017. *Koostöine õppimine. Mis see on? Õpikäsitused: teooriad, uurimused, mõtmine.* Analüütiline ülevaade. Lepingu 16/7.1-5/178 lõpparuanne

<file:///C:/Users/1/Downloads/%C3%95pik%C3%A4situs%20Kirjanduse%20%C3%BClevaade%20TL%C3%9C.pdf>, (16.03.2017)

Slavin. R. E. 2010. *Ühisõpe: mis paneb grupi tööle?*

<http://static1.squarespace.com/static/5238c4c1e4b0cf2e69afeb3c/t/538a3ea6e4b047723f04d8e3/1401568934498/2+Slavin+%C3%9Chis%C3%B5pe++mis+pane+grupi+t%C3%B6%C3%B6le.pdf>, (18.04.2017)

Schneider, M & Stern, E. 2010. *The cognitive perspective on learning: ten cornerstone findings,* lk 6-8.

<file:///C:/Users/1/Downloads/1%20Schneider%20The%20Cognitive%20Perspective%20on%20Learning.pdf>, (19.02.2016)

Sügis, M. 2011. *Kas selles koolis matemaatikat ka õpetatakse - Waldorfkooli õppekavast.*

Uurimustöö kirjutamine (seminari, bakalaauruse, magistri) Tallinna Ülikooli Haridusteaduste instituudi tudengitele. <https://tudengitele.wordpress.com/uurimuslik-osa/kokkuvote/>, (19.05.2017)

Uutsalu, K. 2013. *Milleks meile koostöine õppimine?* Ideelaegas. Koostöine õppimine infotehnoloogia ajastul. Artiklite kogumik.

<http://www.parnu.ee/failid/haridus/trykised/Ideelaegas.pdf> , (21.03.2017)

Valgmaa, R. & Nõmm, E. 1995. Grupiprotsessid ja nende juhtimine. Tõravere: Tesserakt.

Õunapuu, L. 2014. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. [E-õpik]. Tartu: Tartu Ülikool. <http://hdl.handle.net/10062/36419>, (27.01.2016).

Lisa 1: Tunnivaatluse kava

Ajavahemik	Tegelus/ Ülesanne	Õpetaja teeb	Õpilased teevad	Ühisõpe
PÕHITUND 8.30-10.00 (8.30-8.45)	Häälestamine	<p>1. Küsib õpilastel, et kas keegi teab mis kuupäev täna on?</p> <p>2. Süütab oma laual küünla.</p> <p>3. Palub lastel telefonid õpetaja kätte viia, mütsid ja dressid nagisse panna.</p> <p>4. Alustab hommikulauluga, paludes laulda kaanonis.</p> <p>5. Meditatsiooni taolise palve lugemine.</p>	<p>1. Segamini vastavad.</p> <p>2. Õpilased seisavad püsti koos õpetajaga ja loevad: „Sügaval südamepõhjas süütame küünla, et ta meid soojendaks.</p> <p>3. Õpilased teevad mida õpetaja ütles.</p> <p>4. Seisavad püsti ja laulavad kaasa. Koos tervitatakse õpetajat, õpilasi ja külalist (mind).</p> <p>5. Loevad hingega palvet.</p>	<p>2. Ühistegevus</p> <p>4. Ühistegevus</p> <p>5. Ühistegevus</p>

Lisa2: Intervjuu kava

Intervjuu kava blankett

Soojendusvestluse plokk

a) Minu nimi on Kaidi Kvatš ja õpin TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias huvijuht- loovtegevus õpetaja eriala, teen hetkel lõputööd.

b) Minu uurimuse eesmärgiks on välja selgitada Pärnu Waldorfkooli õpetajate arvamus ühisõppe rakendamisest õppetöös.

c) Intervjuud viin läbi viisil, kus esitan teile küsimused ning Teie vastused salvestan diktofonile.

d) Kogutud andmetega saavad tutvuda minu töö juhendaja ning mina. Uurimistulemused esitatakse töös üldistatult ning Teie isik jääb anonüümseks.

e) üldised teemakohased küsimused.

- **Mida tähendab Teie jaoks „ühisõpe“?**

- **Kas Teie kasutate oma õppetööd läbi viies ühisõpet?**

Intervjuu struktureerimata osa teemad ja küsimused:

- positiivne vastastikkune sõltumine

- silmast silma kommunikatsioon

- individuaalne ja grupivastutus

- suhtlemis- koostööoskuste õpetamine

- grupi areng

Uurimustöö probleem: Kuidas reflekteerivad õpetajad ühisõppe rakendamist õppetöös?

1. ja 2. uurimisküsimus: Millised on õpetajate arvates ühisõppe *tugevused ja nõrkused* õpilastega läbiviidavad õppetöös?

1. Teemaatiline plokk: positiivne vastastikune sõltumine

Põhiküsimus: Mida see võimaldab õpilastel õppida, kui nad mõne ülesande lahendamisel üksteisest sõltuvad?

- a) intervjueeritav vastab vabalt põhiküsimusele;
- b) jälgida järgmiste oluliste teemade läbimist:

- **igaühe panus oma rolli täites**

- **ühiste eesmärkide seadmine**

- **ühine edu või ebaõnnestumise kogemine**

- c) vajadusel rakendada varuküsimusi;
- d) mõõda hoiakut

Varuküsimused:

- 1. Kuidas panustavad õpilased töösse, kui tulemus sõltub ühisest pingutusest?**
- 2. Milviisil toimub eesmärkide püstitamine ühistegevusele?**
- 3. Milliseid on Teie arvates vastastikuses sõltuvuses õppimise tugevad küljed?**
- 4. Millised on Teie arvates vastastikuse sõltumise nõrgad küljed?**

2. Teemaatiline plokk: Näost- näkku kommunikatsioon

Põhiküsimus: Kuidas õpilased peaksid ühisõppimise käigus omavahel suhtlema?

- a) intervjueeritav vastab vabalt põhiküsimusele;
- b) jälgida järgmiste oluliste teemade läbimist:

- **üksteise toetamine õppimisel**

- **mõtete jagamine**

- **vastastikune tunnustamine**

Varuküsimused:

- 1. Milmoel võiks ühisõppimine mõjutada/kujundada õpilaste vahelisi suhteid?**
- 2. Kuidas mõjutab õpilaste vaheline suhtlus nende väljendusoskust?**

3. Kas õpilaste omavaheline suhtlus on ühisõppe rakendamisel üksteist toetav?
4. Milliseid raskuseid olete täheldanud õpilaste vahelises suhtluses ühisõppe rakendamisel?

3.Temaatiline plokk: individuaalne ja grupivastutus

Põhiküsimus: Kuidas Teie arvates toimub ühisõppes vastutuse jagunemine?

- a) intervjueeritav vastab vabalt põhiküsimusele;
- b) jälgida järgmiste oluliste teemade läbimist:

- **individuaalne vastutus**
- **grupivastutus**

Varuküsimused:

1. Milliseid meetmeid olete oma töös ühisõppes kasutanud, et õpilastes tekiks grupivastutuse tunnetamine?
2. Kuidas Teie arvates ühisõppes areneb individuaalne vastutus?
3. Milliseid tagasilööke olete kogenud ühisõppes vastutust jagades Pärnu Waldorfkooli õppetöös?

4.Temaatiline plokk: koostööoskuste õpetamine

Põhiküsimus: Palun avaldage arvamust, kas ühisõppe sobib õpilastele koostööoskuse õpetamiseks?

- a) Intervjueeritav vastab vabalt põhiküsimusele;
- b) jälgida järgmiste oluliste teemade läbimist;

- **koostööoskuste õpetamine**
- **sotsiaalsete oskuste (juhtimine, otsustamine, usalduse saavutamine, konflikti lahendamine jne) õpetamine**
- **suhtlemisoskuste õpetamine**

Varuküsimused:

1. Milliseid koostööoskuse arendamise meetodeid olete ühisõpet läbi viies kasutanud?

2. **Kui suur osakaal Teie arvates on koostööskuste õpetamisel akadeemiliste ainete ühisõppimisel?**
3. **Milliseid miinuseid olete märganud ühisõpet rakendades koostööskuste õpetamisel?**

5.Temaatiline plokk: grupi areng

Põhiküsimus: Kuidas mõjutab ühisõppimine klassikollektiivi arengut?

- a) intervjueeritav vastab vabalt põhiküsimusele;
 - b) jälgida järgmiste oluliste teemade läbimist;
- **ühiste eesmärkide tunnetamine**
 - **ühise tegutsemise väärtuse mõistmine**

Varuküsimused:

1. **Kas ja kuidas ühisõpe aitab kaasa klassi meie-tunde kujunemisele?**
2. **Läbi milliste tegevuste jõutakse ühise tegutsemise väärtuse mõistmiseni?**
3. **Kas oskate tuua näiteid, kuidas ühisõpe pärsib klassikollektiivi arengut?**

3.Uurimisküsimus: Milline on õpetaja arvamus ühisõppimise rakendamise vajalikkusest Waldorfkoolis?

Põhiküsimus: Avaldage arvamust, kas ühisõppe vorm haakub terviklikkusest lähtuva õpetamis- ja kasvatamisprintsiibiga?

- a) intervjueeritav vastab vabalt põhiküsimusele;
 - b) jälgida järgmiste oluliste teemade läbimist;
- erinevate võimete väärtustamine ja aktsepteerimine**
 - õiglustunde areng**
 - rahumeelne konfliktide lahendamise oskus**
 - arutlusoskus**

-kooli ühised üritused

Varuküsimused:

- 1. Kuidas aitab ühisõpe kaasa õpilase õigustunde kasvatamisele?**
- 2. Millist võimalust ühisõppeks pakuvad kooli ühisüritused?**
- 3. Kuidas aitab ühisõppimise rakendamine kaasa erinevuste aktsepteerimisele õpilaste poolt ?**
- 4. Kuidas mõjutab õpilaste arutus- ja väljendusoskust ühisõppe kasutamine õppetegevuses?**

Hoiakute hindamine:

Kuivõrd oluline on Teie jaoks ühisõppe rakendamine Pärnu Waldorfkoolis, skaala 1-10: ei ole üldse oluline 1...väga oluline 10.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Hinnake, kui tõenäoline on Teie arvates õpilaste loovate oskuste areng ühisõppe käigus, skaalal 1-10: ei ole tõenäoline 1...väga tõenäoline 10.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

„Kuivõrd Teie arvates aitab ühisõppe rakendamine kaasa järgmiste Pärnu Waldorfkooli põhiväärtuste saavutamisele?“ Palun väljendage oma arvamust skaalal 1-10;

turvaline ja lapsesõbralik koolikeskkond;

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

lapse ealisi iseärasusi arvestav õppekava;

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

lapse individuaalsetest võimetest lähtuv õppe-kasvatustöö;

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

põhiainete ja kunstilis-praktiliste ainete tasakaal õppetegevuses;

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

õppeainete omavaheline integratsioon;

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

õpetajatevaheline koostöö ja kollegiaalne juhtimine;

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

hea koostöö lastevanematega;

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Intervjuu lõpetamine:

1. Kas soovite midagi veel lisada selle teemaga seoses, mida ma veel ei ole küsinud?
2. Kui mul tekivad lisaküsimused, kas ma võin teiega veel ühendust võtta?
3. Täna väga, et olite nõus minu küsimustele vastama, olles abiks minu lõputöö teema uurimisel!

SUMMARY

Reflections of co-operative learning in example of Pärnu Waldorf school teachers

The topic of this thesis was „Reflections of co-operative learning in example of Pärnu Waldorf school teachers“. The problem of this study was to find out how teachers reflect co-operative learning. The aim of the thesis was to provide an overview of the strengths and weaknesses of co-operative learning based on the reflections of Pärnu Waldorf School teachers. A qualitative research was conducted, data was collected by interviewing three Pärnu Waldorf school teachers.

Based on research problem and aim, three research questions were formed:

1. What are the strengths of co-operative learning according to the teachers?
2. What are the weaknesses of co-operative learning according to the teachers?
3. What do the teachers think about the necessity of co-operative learning in Pärnu Waldorf School?

On the basis of the answers to the first question, setting mutual goals and experiencing success and failure together and learning from these are considered as the strengths of co-operative learning. Co-operative learning is believed to help the development of thinking, self-expression and tolerance. From the positive side of the learning method, teachers also mentioned students gaining courage to express thoughts, to ask for help from others and to express refusal. All teachers found that joint study is suitable for teaching co-operation, they also agreed that social skills and the skills of cooperation can be taught in many different ways and places.

On the basis of the second question, time consumption and less individual approach are considered as weaknesses of co-operative learning. It is believed that the stronger personalities will prevent the passive students from taking responsibility and therefore the responsibilities could not be shared equally. The teachers are also concerned that the studies are not effective for the passive students and the smarter ones will not be able to receive the attention they need perform at their best. It was also said that in eye to eye studies it is easier for students to learn bad manners from each other which could suppress the studies instead of helping.

From the answers to the third question, it was found that all teachers believe it is necessary to co-operative learning in Pärnu Waldorf school. The teachers mutually agreed that the form of the study in their school is in harmony with the school's teaching and educational principles. It was

said that valuation and acceptance of differences are taught everyday through co-operative learning.

From evaluation of teacher's reflections, it was found that in their opinion, co-operative learning helps to achieve and promote the core values of Pärnu Waldorf school.

The method of half-structured interview used in this study enabled to collect data to answer to the questions of the research. The goal of the study was met. In addition it would be needed to do a research on how the parents of the students reflect the strengths and weaknesses of the school.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Kaidi Kvatsš**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Ühisõppe rakendamise refleksioone Pärnu Waldorfkooli õpetajate kogemuses“,

mille juhendaja on Külli Salumäe,

1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 22.05.2017